

Konstytucja Hiszpanii

Constitución Española

Konstytucja Hiszpanii z dnia 27 grudnia 1978 r.

Tłumaczenie: Tadeusz Mołdawa

Podstawę przekładu stanowił tekst Konstytucji w języku hiszpańskim opublikowany w dzienniku urzędowym „Boletín Oficial del Estado”, nr 311 z 29 grudnia 1978 r. Tłumaczenie uwzględnia zmiany dokonane 27 sierpnia 1992 r. oraz 27 września 2011 r. Tekst Konstytucji zamieszczony jest na stronie internetowej parlamentu hiszpańskiego <www.congreso.es>.

Ostatnia zmiana z dnia 27 września 2011 r.

Spis treści

Preambuła	343
Tytuł wstępny	343
Tytuł I. O podstawowych prawach i obowiązkach	344
Rozdział pierwszy. O Hiszpanach i cudzoziemcach	344
Rozdział drugi. Prawa i wolności	344
Sekcja 1. O prawach podstawowych i wolnościach publicznych	344
Sekcja 2. O prawach i obowiązkach obywateli	347
Rozdział trzeci. O przewodnich zasadach polityki społecznej i gospodarczej	348
Rozdział czwarty. O gwarancjach wolności i praw podstawowych	349
Rozdział piąty. O zawieszeniu praw i wolności	350
Tytuł II. O Koronie	350
Tytuł III. O Kortezach Generalnych	352
Rozdział pierwszy. O Izbach	352
Rozdział drugi. O opracowywaniu ustaw	354
Rozdział trzeci. O traktatach międzynarodowych	356
Tytuł IV. O rządzie i administracji	356
Tytuł V. O stosunkach między rządem a Kortezami Generalnymi	358
Tytuł VI. O władzy sądniczej	359
Tytuł VII. Gospodarka i finanse	361
Tytuł VIII. O organizacji terytorialnej państwa	362
Rozdział pierwszy. Zasady ogólne	362
Rozdział drugi. O administracji lokalnej	363
Rozdział trzeci. O wspólnotach autonomicznych	363
Tytuł IX. O Trybunale Konstytucyjnym	368
Tytuł X. O zmianie Konstytucji	369
Postanowienia uzupełniające	370
Przepisy przejściowe	370
Postanowienie derogacyjne	371
Postanowienie końcowe	372
Biuletyn Urzędowy Państwa nr 233 z 27 września 2011 roku. Ustawa o zmianie artykułu 135	
Konstytucji Hiszpanii z 27 września 2011 roku	372
Uzasadnienie	372
Tekst jednolity artykułu	373
Postanowienie uzupełniające	373
Postanowienie końcowe	374

*Don Juan Carlos I, Król Hiszpanii, do wszystkich,
którzy niniejsze ujrzą i zrozumieją.
Wiedziecie: że Kortezy aprobowaly, a lud hiszpański
potwierdził następującą Konstytucję:*

Preambuła

*Naród hiszpański, kierując się pragnieniem
ustanowienia sprawiedliwości, wolności
i bezpieczeństwa oraz pomnożenia dobra tych, którzy
go stanowią, i czyniąc użytek ze swej suwerenności,
oznajmia swą wolę:
Zapewnienia demokratycznego współżycia w ramach
Konstytucji i ustaw, zgodnie ze sprawiedliwym ładem
ekonomicznym i społecznym.
Umocnienia państwa prawnego zapewniającego
rządy ustawy jako wyraz woli ludu.
Ochrony wszystkich Hiszpanów w zakresie realizacji
praw człowieka oraz pielęgnowania ich kultur
i tradycji, języków i instytucji.
Rozwijania postępu kulturalnego i gospodarczego
w celu zapewnienia wszystkim godnego życia.
Ustanowienia dojrzałego demokratycznego
społeczeństwa oraz
współdziałania na rzecz umocnienia pokojowych
stosunków i efektywnej współpracy między wszystkimi
ludami Ziemi.
Dlatego też, Kortezy aprobuja a lud hiszpański
potwierdza następującą
KONSTYTUCJĘ:*

Tytuł wstępny

Artykuł 1

1. Hiszpania jest socjalnym i demokratycznym państwem prawnym, które chroni jako najwyższe wartości swego porządku prawnego wolność, sprawiedliwość, równość i pluralizm polityczny.
2. Suwerenność narodowa należy do Ludu hiszpańskiego, z którego wywodzą się władze państwa.
3. Formą polityczną państwa hiszpańskiego jest monarchia parlamentarna.

Artykuł 2

Konstytucja opiera się na nierozdzielnej jedności Narodu hiszpańskiego, wspólnej i niepodzielnej ojczyzny wszystkich Hiszpanów, a także uznaje i zapew-

nia prawo do autonomii stanowiących go narodowości i regionów oraz solidarność między wszystkimi.

Artykuł 3

1. Kastylijski jest hiszpańskim urzędowym językiem państwa. Wszyscy Hiszpanie mają obowiązek go znać i prawo posługiwać się nim.
2. Pozostałe języki hiszpańskie są również językami urzędowymi w odpowiednich wspólnotach autonomicznych, zgodnie z ich statutami.
3. Bogactwo różnych odmian językowych Hiszpanii jest dziedzictwem kulturowym, które jest przedmiotem szczególnego poszanowania i szczególnej ochrony.

Artykuł 4

1. Flaga Hiszpanii składa się z trzech poziomych pasów: czerwonego, żółtego, czerwonego; pas żółty jest dwukrotnie szerszy niż każdy z pasów czerwonych.
2. Statuty mogą uznać własne flagi i godła wspólnot autonomicznych. Będą one umieszczone wraz z flagą Hiszpanii na budynkach publicznych oraz stosowane w ich aktach urzędowych.

Artykuł 5

Stolicą państwa jest Madryt.

Artykuł 6

Partie polityczne wyrażają pluralizm polityczny; współdziałają w kształtowaniu i manifestowaniu woli ludu i są podstawowym instrumentem uczestnictwa politycznego. Ich tworzenie i działalność są wolne w ramach Konstytucji i ustawy. Ich wewnętrzna struktura i funkcjonowanie powinny być demokratyczne.

Artykuł 7

Związki zawodowe pracowników oraz zrzeszenia przedsiębiorców przyczyniają się do obrony i rozwoju właściwych im interesów ekonomicznych i socjalnych. Ich tworzenie i działalność są wolne w ramach Konstytucji i ustawy. Ich wewnętrzna struktura i funkcjonowanie powinny być demokratyczne.

Artykuł 8

1. Siły zbrojne, złożone z wojsk lądowych, marynarki i wojsk lotniczych, mają za zadanie zapewnienie suwerenności i niezawisłości Hiszpanii, obronę jej integralności terytorialnej i porządku konstytucyjnego.
2. Ustawa organiczna określi podstawy organizacji sił zbrojnych, zgodnie z zasadami niniejszej Konstytucji.

Artykuł 9

1. Obywatele i władze publiczne podlegają Konstytucji i wszystkim pozostałym przepisom prawnym.

2. Do władz publicznych należy kształtowanie warunków niezbędnych dla urzeczywistnienia i zapewnienia skuteczności wolności i równości jednostki oraz grup, w skład których ona wchodzi, a także usuwanie przeszkód, które by uniemożliwiły lub utrudniły ich pełną realizację, oraz ułatwienie uczestnictwa wszystkich obywateli w życiu politycznym, ekonomicznym, kulturalnym i społecznym.

3. Konstytucja gwarantuje zasadę legalności, hierarchiczność przepisów prawnych i ich publikację, niedziałanie wstecz przepisów prawnych niekorzystnych dla praw jednostki lub je ograniczających, bezpieczeństwo prawne, odpowiedzialność i zakaz arbitralnych działań władz publicznych.

Tytuł I

O podstawowych prawach i obowiązkach

Artykuł 10

1. Godność jednostki, przynależne jej nienaruszalne prawa, swobodny rozwój osobowości, poszanowanie ustawy oraz praw pozostałych jednostek stanowią podstawę ładu publicznego i pokoju społecznego.

2. Normy odnoszące się do praw podstawowych i do wolności, uznanych przez Konstytucję, są interpretowane zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka oraz ratyfikowanymi przez Hiszpanię traktatami i umowami międzynarodowymi, które się do nich odnoszą.

Rozdział pierwszy

O Hiszpanach i cudzoziemcach

Artykuł 11

1. Obywatelstwo hiszpańskie nabywa się, zachowuje i traci zgodnie z ustawą.

2. Żaden Hiszpan z pochodzenia nie może być pozbawiony swego obywatelstwa.

3. Państwo może zawierać traktaty o podwójnym obywatelstwie z krajami iberoamerykańskimi lub tymi, które łączyły lub łączą szczególne więzi z Hiszpanią. W tych samych krajach, chociażby nie uznawały one w stosunku do swych obywateli takiego prawa na

zasadzie wzajemności, Hiszpanie mogą się naturalizować, nie tracąc swego pierwotnego obywatelstwa.

Artykuł 12

Hiszpanie stają się pełnoletni z chwilą ukończenia osiemnastego roku życia.

Artykuł 13

1. Cudzoziemcy korzystają w Hiszpanii z wolności publicznych zagwarantowanych w niniejszym tytule w granicach określonych przez traktaty i ustawę.

2. Jedynie Hiszpanie mogą być podmiotem praw wymienionych w artykule 23; nie pozostaje to w sprzeczności z zasadą wzajemności przyjętą na mocy traktatu lub ustawy w stosunku do biernego i czynnego prawa wyborczego w wyborach municypalnych¹.

3. Ekstradycja może być postanowiona jedynie w celu wykonania traktatu lub ustawy, z uwzględnieniem zasady wzajemności. Podstawą ekstradycji nie mogą być przestępstwa polityczne, przy czym nie uznaje się za takie aktów terroryzmu.

4. Ustawa określi zasady, zgodnie z którymi obywatele innych państw i bezpieczeństwa mogą korzystać z prawa azylu w Hiszpanii.

Rozdział drugi

Prawa i wolności

Artykuł 14

Hiszpanie są równi wobec prawa. Niedopuszczalna jest wszelka dyskryminacja z powodu pochodzenia, rasy, płci, religii, poglądów albo jakichkolwiek innych osobistych lub społecznych warunków lub okoliczności.

Sekcja 1

O prawach podstawowych i wolnościach publicznych

Artykuł 15

Wszyscy mają prawo do życia oraz do nietykalności fizycznej i moralnej. Nikt nie może być w żadnym wypadku poddany torturom ani karom albo działaniom nieludzkim lub poniżającym. Znosi się karę śmierci; wyjątki od tej zasady mogą określić na czas wojny ustawy karne wojskowe.

¹ Ust. 2 art. 13 został zmieniony 27 sierpnia 1992 r.

Artykuł 16

1. Zapewnia się jednostkom i wspólnotom wolność w sferze ideologii, religii i kultu. Korzystanie z tych wolności podlega tylko takim ograniczeniom, jakie są konieczne dla utrzymania ładu publicznego chronionego przez ustawę.

2. Nikt nie może być zobowiązany do składania oświadczeń co do swej ideologii, religii lub swych przekonań.

3. Żadne wyznanie nie ma charakteru państwowego. Władze publiczne uwzględniają przekonania religijne społeczeństwa hiszpańskiego i utrzymują wynikające z tego stosunki współpracy z Kościołem Katolickim i pozostałymi wyznaniem.

Artykuł 17

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa. Nikt nie może być pozbawiony wolności inaczej niż z zachowaniem postanowień niniejszego artykułu, w wypadkach i formie przewidzianych w ustawie.

2. Zatrzymanie zapobiegawcze nie może trwać dłużej niż jest to konieczne dla dokonania czynności śledczych zmierzających do wyjaśnienia faktów. W każdym wypadku, w nieprzekraczalnym terminie siedemdziesięciu dwóch godzin zatrzymany powinien być zwolniony lub przekazany do dyspozycji władzy sądowej.

3. Każdy zatrzymany powinien zostać bezzwłocznie i w sposób dla niego zrozumiały poinformowany o jego prawach i przyczynach zatrzymania. Zatrzymanego nie wolno zmuszać do składania zeznań. Zapewnia się zatrzymanemu obecność adwokata przy czynnościach policyjnych i sądowych, na zasadach określonych w ustawie.

4. Ustawa określi postępowanie *habeas corpus* mające na celu spowodowanie bezzwłocznego przekazania do dyspozycji sądu każdego zatrzymanego niezgodnie z prawem. Ustawa określi również nieprzekraczalny czas trwania aresztu tymczasowego.

Artykuł 18

1. Zapewnia się prawo do czci, do prywatności życia osobistego i rodzinnego oraz do własnego wizerunku.

2. Mieszkanie jest nienaruszalne. Wejść do mieszkania lub dokonać w nim rewizji można tylko za zezwoleniem właściciela lub na mocy postanowienia sądu. Zasada ta nie dotyczy sytuacji ujęcia na gorącym uczynku.

3. Zapewnia się tajemnicę korespondencji, szczególnie za pośrednictwem poczty, telegrafu lub telefonu. Odstąpienie od tej zasady jest dopuszczalne na mocy postanowienia sądu.

4. W celu zapewnienia ochrony czci, prywatności życia osobistego i rodzinnego obywateli oraz pełnej realizacji ich praw ustawa określa granice przetwarzania danych.

Artykuł 19

Hiszpanie mają prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i do poruszania się po terytorium państwowym.

Mają również prawo do swobodnego opuszczania Hiszpanii i powrotu do niej, na zasadach określonych w ustawie. Prawo to nie może być ograniczone z powodów politycznych lub ideologicznych.

Artykuł 20

1. Uznaje się i poddaje ochronie prawo:

- a) do swobodnego wyrażania i rozpowszechniania myśli, idei i opinii za pomocą słowa, pisma lub jakiegokolwiek innego środka przekazu;
- b) do działalności i twórczości literackiej, artystycznej, naukowej i technicznej;
- c) do wolności nauczania;
- d) do swobodnego przekazywania i otrzymywania prawdziwej informacji za pomocą jakiegokolwiek środka rozpowszechniania. Ustawa określi prawo do sprzeciwu ze względów sumienia i prawo do tajemnicy zawodowej w wykonywaniu tych wolności.

2. Wykonywanie tych praw nie może być ograniczone przez jakiegokolwiek rodzaju cenzurę prewencyjną.

3. Ustawa określi organizację i kontrolę parlamentarną środków masowego przekazu podlegających państwu lub jakiegokolwiek instytucji publicznej oraz zapewni dostęp do tych środków znaczącym grupom społecznym i politycznym, uwzględniając pluralizm społeczeństwa i różnorodność języków Hiszpanii.

4. Granicę tych wolności stanowi poszanowanie praw wymienionych w niniejszym tytule, przepisy ustaw rozwijających go, a szczególnie prawo do czci, prywatności, własnego wizerunku oraz do ochrony młodzieży i dzieci.

5. Zajęcie publikacji, zapisów dźwiękowych i innych środków informacji może nastąpić jedynie na mocy postanowienia sądu.

Artykuł 21

1. Uznaje się prawo do zgromadzeń pokojowych i bez broni. Korzystanie z tego prawa nie wymaga uprzedniej zgody.

2. W wypadkach zgromadzeń w miejscach ruchu publicznego oraz manifestacji należy wcześniej powiadomić władzę, która może ich zakazać jedynie wówczas, gdy istnieją uzasadnione obawy zakłócenia porządku publicznego, stwarzające zagrożenie dla osób lub mienia.

Artykuł 22

1. Zapewnia się prawo do zrzeszania się.

2. Zrzeszenia, które zmierzają do celów lub używają środków uznanych za przestępcze, są nielegalne.

3. Zrzeszenia utworzone na podstawie niniejszego artykułu podlegają obowiązkowemu wpisowi do rejestru, wyłącznie dla celów informacji publicznej.

4. Zrzeszenia mogą być rozwiązane lub ich działalność może zostać zawieszona jedynie na mocy umotywowanego postanowienia sądu.

5. Zakazane są zrzeszenia tajne i o charakterze paramilitarnym.

Artykuł 23

1. Obywatele mają prawo do udziału w sprawach publicznych, bezpośrednio lub poprzez reprezentantów swobodnie wybieranych w głosowaniu powszechnym w okresowo przeprowadzanych wyborach.

2. Mają także prawo do obejmowania na równych zasadach funkcji i urzędów publicznych, zgodnie z wymogami wskazanymi przez ustawy.

Artykuł 24

1. Zapewnia się prawo do otrzymania skutecznej ochrony sędziów i sądów w wykonywaniu swych praw i prawnie uzasadnionych interesów. W żadnym wypadku nie można nikogo pozbawić możliwości dochodzenia swych praw.

2. Zapewnia się prawo do sądu powszechnego wcześniej określonego przez ustawę, do obrony i do obecności adwokata, do powiadomienia ich o sformułowanym przeciwko nim oskarżeniu, do jawnego procesu bez nieuzasadnionej zwłoki i z zachowaniem wszelkich gwarancji, do wykorzystania odpowiednich środków dowodowych dla swej obrony, do nie składania zeznań przeciwko sobie, do nieprzyznania się do winy i do domniemania niewinności.

Ustawa określi wypadki, w których z powodu pokrewieństwa lub tajemnicy zawodowej nie istnieje obowiązek składania zeznań co do faktów, wobec których można domniemywać, że stanowią czynny przestępstwo.

Artykuł 25

1. Nikt nie może być skazany lub ukarany z powodu działań lub zaniechań, które w chwili ich popełnienia nie stanowiły według obowiązującej ustawy przestępstwa, wykroczenia lub deliktu administracyjnego.

2. Kara pozbawienia wolności i środki zabezpieczające mają na celu reedukację i resocjalizację, i nie mogą polegać na pracy przymusowej. Skazany na karę więzienia, po odbyciu kary korzysta z praw podstawowych określonych w niniejszym rozdziale, z wyjątkiem tych, które zostały wyraźnie ograniczone w treści wyroku skazującego, przez istotę kary lub przez ustawę penitencjarną. W każdym wypadku ma prawo do pracy za wynagrodzeniem i do dobrodziejstw związanych z zabezpieczeniem społecznym, jak również do uczestnictwa w kulturze i pełnego rozwoju swej osobowości.

3. Administracja cywilna nie może nakładać kar, które bezpośrednio lub zastępczo pociągają za sobą pozbawienie wolności.

Artykuł 26

W obrębie administracji cywilnej i organizacji zawodowych sądy honorowe są zakazane.

Artykuł 27

1. Gwarantuje się wszystkim prawo do nauki. Gwarantuje się wolność nauczania.

2. Celem kształcenia jest pełny rozwój osobowości człowieka, przy poszanowaniu demokratycznych zasad współżycia społecznego oraz podstawowych praw i wolności.

3. Władze publiczne zapewniają rodzicom prawo, aby ich dzieci otrzymały wychowanie religijne i moralne, zgodnie z ich własnymi przekonaniami.

4. Nauczanie podstawowe jest obowiązkowe i bezpłatne.

5. Władze publiczne zapewniają prawo wszystkich do nauki poprzez ogólne kształtowanie nauczania, rzeczywisty udział wszystkich zainteresowanych sektorów oraz tworzenie ośrodków nauczania.

6. Gwarantuje się swobodę osób fizycznych i prawnych do tworzenia ośrodków nauczania, zgodnie z zasadami konstytucyjnymi.

7. Nauczyciele, rodzice oraz w określonych wypadkach uczniowie biorą udział, na zasadach określonych w ustawie, w zarządzaniu wszystkimi ośrodkami nauczania utrzymywanymi przez administrację z funduszy publicznych oraz w sprawowaniu kontroli nad nimi.

8. Władze publiczne nadzorują oraz standaryzują system nauczania w celu zapewnienia wykonania ustaw.

9. Władze publiczne udzielają pomocy ośrodkom nauczania spełniającym warunki określone w ustawie.

10. Gwarantuje się autonomię uniwersytetów, na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 28

1. Gwarantuje się prawo do swobodnego zrzeszania się w związki zawodowe. Ustawa może ograniczyć lub wyłączyć korzystanie z tego prawa w siłach lub formacjach zbrojnych albo w stosunku do pozostałych instytucji poddanych dyscyplinie wojskowej oraz określi odrębności w wykonywaniu tego prawa w stosunku do funkcjonariuszy publicznych. Wolność związków zawodowych obejmuje prawo do zakładania związków zawodowych, do przystępowania do nich na zasadzie wyboru, jak również prawo związków zawodowych do tworzenia konfederacji oraz do zakładania międzynarodowych organizacji związków zawodowych lub przystępowania do nich. Nikt nie może być zobowiązany do przystąpienia do związku zawodowego.

2. Gwarantuje się prawo pracowników do strajku dla obrony swych interesów. Ustawa regulująca wykonywanie tego prawa ustanowi gwarancje konieczne dla zapewnienia utrzymania działalności podstawowych zakładów użyteczności publicznej.

Artykuł 29

1. Wszyscy Hiszpanie mają prawo petycji indywidualnych i zbiorowych, składanych na piśmie, w formie i o skutkach określonych przez ustawę.

2. Członkowie sił lub formacji zbrojnych albo instytucji poddanych dyscyplinie wojskowej mogą korzystać z tego prawa jedynie indywidualnie i zgodnie z postanowieniami dotyczącego ich ustawodawstwa szczególnego.

Sekcja 2

O prawach i obowiązkach obywateli

Artykuł 30

1. Hiszpanie mają prawo i obowiązek obrony Hiszpanii.

2. Ustawa określi obowiązki wojskowe Hiszpanów i ureguluje, z zachowaniem odpowiednich gwarancji, sprzeciw ze względów sumienia, jak również inne przyczyny zwolnienia od obowiązkowej służby wojskowej, mogąc, w takich wypadkach, nałożyć obowiązek społecznych świadczeń zastępczych.

3. Dla wypełnienia zadań w interesie ogólnym można powołać służbę cywilną.

4. W drodze ustawy mogą zostać określone obowiązki obywateli na wypadek poważnego niebezpieczeństwa, katastrofy lub klęski powszechnej.

Artykuł 31

1. Wszyscy wnoszą wkład w ponoszenie wydatków publicznych, stosownie do swoich możliwości, za pośrednictwem sprawiedliwego systemu podatkowego oparty na zasadach równości i progresywności, który w żadnym wypadku nie może przybrać rozmiarów konfiskaty.

2. Wydatków publicznych dokonuje się przez sprawiedliwe przeznaczanie środków publicznych, a ich programowanie i wykonywanie winno odpowiadać kryteriom efektywności i gospodarności.

3. Osobiste lub dziedziczne świadczenia o charakterze publicznym mogą być ustanowione jedynie na podstawie ustawy.

Artykuł 32

1. Mężczyzna i kobieta mają prawo zawrzeć związek małżeński przy poszanowaniu pełnej równości wobec prawa.

2. Ustawa określi formy małżeństwa, wiek i zdolność do jego zawarcia, prawa i obowiązki małżonków, przyczyny separacji i rozwiązywania oraz ich skutki.

Artykuł 33

1. Gwarantuje się prawo do własności prywatnej i do dziedziczenia.

2. Funkcja społeczna tych praw wyznacza ramy dla ich treści, zgodnie z ustawami.

3. Nikt nie może zostać pozbawiony mienia i praw inaczej niż z powodów usprawiedliwionych względami użyteczności publicznej lub interesu społecznego, za odpowiednim odszkodowaniem i zgodnie z postanowieniami ustaw.

Artykuł 34

1. Gwarantuje się prawo do ustanowienia fundacji w interesie ogólnym, zgodnie z ustawą.

2. Do fundacji mają zastosowanie postanowienia artykułu 22 ustęp 2 i 4.

Artykuł 35

1. Wszyscy Hiszpanie mają obowiązek pracy oraz prawo do pracy, do swobodnego wyboru zawodu lub zajęcia, do awansu przez pracę i do wynagrodzenia wystarczającego do zaspokojenia potrzeb własnych i potrzeb swej rodziny. Dyskryminacja z powodu płci jest niedopuszczalna w jakichkolwiek okolicznościach.

2. Status pracowników określi ustawa.

Artykuł 36

Ustawa określi odrębności w statusie prawnym zawodowych zrzeszeń i wykonywaniu właściwych im zawodów. Wewnętrzna struktura i funkcjonowanie tych zrzeszeń powinny być demokratyczne.

Artykuł 37

1. Ustawa zapewnia prawo do zbiorowych negocjacji warunków pracy między przedstawicielami pracowników i przedsiębiorców, jak również moc wiążącą układów zbiorowych.

2. Uznaje się prawo pracowników i przedsiębiorców do podejmowania sporów zbiorowych. Ustawa regulująca wykonywanie tego prawa, niezależnie od ograniczeń, które może ustanowić, określi gwarancje niezbędne dla zapewnienia funkcjonowania podstawowych zakładów użyteczności publicznej wspólnoty.

Artykuł 38

Gwarantuje się wolność przedsiębiorstwa w ramach gospodarki rynkowej. Władze publiczne zapewniają i ochraniają jej wykonywanie oraz ochronę produktywności, zgodnie z wymogami całej gospodarki oraz ewentualnego planowania.

Rozdział trzeci

O przewodnich zasadach polityki społecznej i gospodarczej

Artykuł 39

1. Władze publiczne zapewniają socjalną, ekonomiczną i prawną ochronę rodziny.

2. Władze publiczne zapewniają również całkowitą ochronę dzieci, którym gwarantuje się równość wobec prawa niezależnie od ich pochodzenia, oraz matek

niezależnie od ich stanu cywilnego. Ustawa gwarantuje możliwość dochodzenia ojcostwa.

3. Rodzice są zobowiązani do świadczenia wszelkiego rodzaju pomocy dzieciom, zrodzonym zarówno w małżeństwie jak i poza nim, w czasie przed osiągnięciem pełnoletniości oraz w innych wypadkach określonych w ustawie.

4. Dzieci korzystają z opieki przewidzianej w umowach międzynarodowych, mających na celu ochronę ich praw.

Artykuł 40

1. Władze publiczne popierają kształtowanie warunków sprzyjających postępowi społecznemu i gospodarczemu oraz najbardziej sprawiedliwemu podziałowi dochodów regionalnych i osobistych, w ramach polityki stabilizacji gospodarczej. W szczególności realizują politykę zmierzającą do pełnego zatrudnienia.

2. Władze publiczne rozwijają także politykę zapewniającą przygotowanie zawodowe i readaptację zawodową; czuwają nad bezpieczeństwem i higieną pracy i gwarantują niezbędny wypoczynek przez skrócenie dnia pracy, okresowe płatne urlopy oraz wspieranie odpowiednich ośrodków.

Artykuł 41

Władze publiczne utrzymują powszechny system zabezpieczenia społecznego dla wszystkich obywateli, zapewniający pomoc i dostateczne świadczenia socjalne na wypadek znalezienia się w niedostatku, szczególnie w razie bezrobocia. Pomoc i świadczenia uzupełniające są dobrowolne.

Artykuł 42

Państwo przejawia szczególną troskę o ochronę praw ekonomicznych i socjalnych pracowników hiszpańskich za granicą i prowadzi politykę sprzyjającą ich powrotowi.

Artykuł 43

1. Gwarantuje się prawo do ochrony zdrowia.

2. Do władz publicznych należy organizacja i ochrona zdrowia publicznego przez przedsięwzięcia o charakterze zapobiegawczym oraz niezbędne świadczenia i usługi. Ustawa określi prawa i obowiązki wszystkich w tym zakresie.

3. Władze publiczne rozwijają edukację w zakresie zdrowia, wychowanie fizyczne i sport. Ułatwiają zarazem właściwe wykorzystanie wypoczynku.

Artykuł 44

1. Władze publiczne popierają i otaczają opieką dostęp do kultury, do której wszyscy mają prawo.
2. Władze publiczne popierają rozwój nauki oraz badań naukowo-technicznych z korzyścią dla interesu ogólnego.

Artykuł 45

1. Wszyscy mają prawo do korzystania ze środowiska naturalnego odpowiedniego dla rozwoju jednostki, ciąży na nich obowiązek jego zachowania.
2. Władze publiczne czuwają nad racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych w celu obrony i poprawy jakości życia oraz ochrony i odbudowy środowiska naturalnego, opierając się na nieodzownej zbiorowej solidarności.
3. Naruszający postanowienia poprzedniego ustępu podlegają, na zasadach określonych w ustawie odpowiedzialności karnej lub w określonych wypadkach odpowiedzialności administracyjnej; zarazem ciąży na nich obowiązek naprawienia wyrządzonej szkody.

Artykuł 46

Władze publiczne zapewniają zachowanie i popierają wzbogacanie dziedzictwa historycznego, kulturalnego i artystycznego ludów Hiszpanii oraz dóbr, które się na nie składają, bez względu na ich położenie prawne i przynależność. Ustawa karna określa sankcje wobec osób naruszających to dziedzictwo.

Artykuł 47

Wszyscy Hiszpanie mają prawo do korzystania z godnego i odpowiedniego mieszkania. Władze publiczne popierają tworzenie niezbędnych warunków oraz ustanawiają właściwe normy w celu urzeczywistnienia tego prawa, regulując użytkowanie działek budowlanych zgodnie z interesem ogólnym dla zapobieżenia spekulacji.

Wspólnota uczestniczy w korzyściach wynikających z działalności urbanistycznej instytucji publicznych.

Artykuł 48

Władze publiczne popierają tworzenie warunków do swobodnego i skutecznego uczestnictwa młodzieży w rozwoju politycznym, społecznym, ekonomicznym i kulturalnym.

Artykuł 49

Władze publiczne prowadzą politykę zapobiegania, leczenia, rehabilitacji i resocjalizacji wobec upośledzo-

nych fizycznie i psychicznie, którym udzielają wymaganej specjalistycznej pomocy oraz zapewniają szczególną ochronę w zakresie korzystania z praw przyznanych przez niniejszy tytuł wszystkim obywatelom.

Artykuł 50

Władze publiczne zapewniają, poprzez system odpowiednich i okresowo aktualizowanych rent i emerytur, wystarczające środki ekonomiczne obywatelom w wieku poprodukcyjnym. Zarazem, niezależnie od obowiązków ciążących na rodzinach, ochraniają ich poziom życia poprzez system służb socjalnych powołanych do rozwiązywania ich specyficznych problemów zdrowotnych, mieszkaniowych, kulturalnych i związanych z wypoczynkiem.

Artykuł 51

1. Władze publiczne zapewniają ochronę konsumentów i użytkowników, chroniąc poprzez skuteczne procedury ich bezpieczeństwo, zdrowie i słuszne interesy ekonomiczne.
2. Władze publiczne popierają rozwój informacji i wiedzy konsumentów oraz użytkowników, sprzyjają rozwojowi ich organizacji i wysłuchują ich opinii w sprawach mogących dotyczyć konsumentów i użytkowników, na zasadach określonych w ustawie.
3. W granicach ustalonych poprzednimi ustępami ustawa uregułuje handel wewnętrzny oraz zasady dopuszczania do obrotu produktów handlowych.

Artykuł 52

Ustawa określi status organizacji zawodowych, które przyczyniają się do obrony właściwych im interesów ekonomicznych. Wewnętrzna struktura i funkcjonowanie tych organizacji powinny być demokratyczne.

Rozdział czwarty O gwarancjach wolności i praw podstawowych

Artykuł 53

1. Prawa i wolności wymienione w rozdziale drugim niniejszego tytułu wiążą wszystkie władze publiczne. Tylko w drodze ustawy, która w każdym wypadku powinna uszanować ich zasadniczą treść, może być regulowane wykonywanie tych praw i wolności. Podlegają one ochronie określonej w artykule 161 ustęp 1 litera a.

2. Każdy obywatel może domagać się ochrony wolności i dochodzić praw wymienionych w artykule 14 oraz sekcji 1 rozdziału drugiego, przed sądami powszechnymi w postępowaniu uproszczonym i mającym pierwszeństwo, a w określonym wypadku, w drodze skargi o ochronę praw² przed Trybunałem Konstytucyjnym. Ta ostatnia skarga ma zastosowanie do sprzeciwu ze względów sumienia, określonego w artykule 30.

3. Uznanie, poszanowanie i ochrona zasad proklamowanych w rozdziale trzecim określa treść ustawodawstwa, praktyki sądowej i działalności władz publicznych. Na zasady te można powoływać się tylko przed powszechnym wymiarem sprawiedliwości, zgodnie z przepisami ustaw, które je realizują.

Artykuł 54

Ustawa organiczna normuje instytucję Obrońcy Ludu jako wysokiego komisarza Korteżów Generalnych, przez nie powoływanego dla obrony praw zawartych w niniejszym tytule; w tym celu może on nadzorować działalność administracji, informując Korteży Generalne.

Rozdział piąty O zawieszeniu praw i wolności

Artykuł 55

1. Prawa wymienione w artykule 17, 18 ustęp 2 i 3, artykule 19, 20 ustęp 1 litera a, d i ustęp 5, artykule 21, 28 ustęp 2 oraz artykule 37 ustęp 2 mogą być zawieszone w razie ogłoszenia stanu wyjątkowego lub stanu oblężenia w granicach przewidzianych w Konstytucji. Ogłoszenie stanu wyjątkowego nie pociąga za sobą zawieszenia artykułu 17 ustęp 3.

2. Ustawa organiczna może określić formę i wypadki, w których w drodze aktu indywidualnego i przy niezbędnym udziale sądu oraz pod odpowiednią kontrolą parlamentarną, prawa wymienione w artykule 17 ustęp 2 oraz artykule 18 ustęp 2 i 3 mogą być zawieszone w stosunku do określonych osób w związku z prowadzonym śledztwem dotyczącym działalności grup o charakterze zbrojnym lub terrorystycznym.

Nieusprawiedliwione lub samowolne sięgnięcie po uprawnienia przyznane w wymienionej ustawie organicznej, pociąga za sobą odpowiedzialność karną jako pogwałcenie praw i wolności uznanych przez ustawy.

² W oryginale: „recurso de amparo”.

Tytuł II O Koronie

Artykuł 56

1. Król jest Głową Państwa³, symbolem jego jedności i trwałości, poprzez arbitraż i moderowanie zapewnia właściwe funkcjonowanie instytucji, urzeczywistnia najwyższą reprezentację Państwa Hiszpańskiego w stosunkach międzynarodowych, szczególnie z narodami związanymi z nim historyczną wspólnotą oraz wykonuje funkcje, które wyraźnie przyznaje mu Konstytucja i ustawy.

2. Jego tytułem jest tytuł Króla Hiszpanii; może używać pozostałych tytułów przynależnych Koronie.

3. Osoba Króla jest nietykalna i nie podlega odpowiedzialności. Jego akty, z wyjątkiem czynności określonych w artykule 65 ustęp 2, podlegają kontrasygnacie w sposób określony w artykule 64 pod rygorem nieważności.

Artykuł 57

1. Korona Hiszpanii jest dziedziczna w osobach sukcesorów Jego Wysokości Don Juana Carlosa I de Borbón, prawowitego dziedzica historycznej dynastii. Sukcesja tronu następuje w zwykłym porządku starszeństwa i reprezentacji przy czym zawsze daje się pierwszeństwo linii starszej przed młodszymi, w ramach tej samej linii – bliższemu stopniowi pokrewieństwa przed starszymi, w ramach tego samego stopnia – mężczyźnie przed kobietą, a w ramach tej samej płci – osobie starszej przed młodszymi.

2. Książę następcą tronu, od swego urodzenia lub powołania, posiada godność Księcia Asturii oraz pozostałe tytuły tradycyjnie związane z sukcesorem Korony Hiszpanii.

3. Po wygaśnięciu wszystkich linii powołanych prawnie, Korteży Generalne postanowią o sukcesji Korony w formie najbardziej odpowiadającej interesom Hiszpanii.

4. Osoby, które, mając prawo do sukcesji tronu, zawarłyby małżeństwo wbrew wyraźnemu zakazowi Króla i Korteżów Generalnych, zostają wyłączone z sukcesji Korony; wyłączenie to dotyczy także ich zstępnych.

5. Abdykacje i zrzeczenia się oraz jakiegokolwiek wątpliwości co do faktu lub co do prawa, które pojawiłyby się w porządku sukcesji Korony, rozstrzygane są w drodze ustawy organicznej.

³ W tłumaczeniu dosłownym Szef Państwa – „Jefe del Estado”.

Artykuł 58

Królowa-małżonka lub małżonek Królowej nie mogą sprawować funkcji konstytucyjnych, z wyjątkiem regencji.

Artykuł 59

1. W sytuacji, gdy Król nie osiągnął pełnoletności, ojciec lub matka Króla, a wobec ich braku, najstarszy wiekiem krewny najbliższy w kolejności sukcesji Korony, zgodnie z porządkiem ustalonym w Konstytucji, obejmuje stanowisko regenta, sprawowane przez okres małoletności Króla.

2. W wypadku niezdolności Króla do sprawowania swych funkcji, stwierdzonej przez Kortezy Generalne, Książę, następca tronu, jeśli jest pełnoletni, obejmuje stanowisko regenta niezwłocznie. W razie jego niepełnoletności, ma zastosowanie postępowanie przewidziane w ustępie poprzednim, aż do czasu, kiedy Książę następca tronu osiągnie pełnoletność.

3. Gdyby nie było żadnej osoby uprawnionej do regencji, zostanie ona powołana przez Kortezy Generalne w składzie jednej, trzech lub pięciu osób.

4. Regencję może sprawować jedynie pełnoletni Hiszpan.

5. Regencja jest sprawowana z mandatu konstytucyjnego i zawsze w imieniu Króla.

Artykuł 60

1. Opiekunem małoletniego Króla będzie osoba, wyznaczona w testamencie zmarłego Króla, pod warunkiem że jest ona pełnoletnia i Hiszpanem z urodzenia. Jeśli opiekun nie został wyznaczony, będzie nim ojciec lub matka, dopóki pozostają w stanie wdowieństwa. W razie ich braku, opiekuna wyznaczają Kortezy Generalne; jednakże nie można łączyć funkcji regenta i opiekuna; ograniczenie to nie ma zastosowania do ojca, matki lub do bezpośrednich wstępnych Króla.

2. Wykonywanie opieki jest niepołączalne z wszelkimi urzędami lub reprezentacją o charakterze politycznym.

Artykuł 61

1. Król po akcie jego proklamacji przed Kortezami Generalnymi, przysięga wiernie sprawować swoją funkcję, przestrzegać i czuwać nad przestrzeganiem Konstytucji i ustaw oraz poszanowaniem praw obywateli i wspólnot autonomicznych.

2. Książę następca tronu, po osiągnięciu pełnoletności, oraz regent lub regenci, obejmując urząd, składają tę samą przysięgę oraz przysięgę na wierność Królowi.

Artykuł 62

Król:

- a) sankcjonuje i promulguje ustawy,
- b) zwołuje i rozwiązuje Kortezy Generalne oraz zarządza wybory na zasadach określonych w Konstytucji,
- c) zarządza referendum w przypadkach przewidzianych w Konstytucji,
- d) proponuje kandydata na Przewodniczącego Rządu i powołuje go na to stanowisko, jak również odwołuje go na zasadach określonych w Konstytucji,
- e) mianuje i zwalnia członków Rządu, na wniosek jego Przewodniczącego,
- f) wydaje dekrety zaaprobowane przez Radę Ministrów, obsadza stanowiska cywilne i wojskowe, nadaje tytuły honorowe i odznaczenia, zgodnie z ustawami,
- g) ma prawo być informowany o sprawach państwa i może przewodniczyć w tym celu, na wniosek Przewodniczącego Rządu, posiedzeniom Rady Ministrów, kiedy uzna to za wskazane,
- h) jest naczelnym dowódcą sił zbrojnych,
- i) zgodnie z ustawą korzysta z prawa łaski, ustawa ta nie może upoważnić Króla do ogłoszenia amnestii,
- j) sprawuje najwyższy patronat nad akademiami królewskimi.

Artykuł 63

1. Król wysyła ambasadorów i innych przedstawicieli dyplomatycznych. Przedstawiciele zagraniczni w Hiszpanii są akredytowani przy Królu.

2. Do Króla należy oznajmianie zgody państwa na zaciąganie zobowiązań międzynarodowych przez traktaty, zgodnie z Konstytucją i ustawami.

3. Do Króla należy, za uprzednim upoważnieniem Kortezów Generalnych, wypowiedanie wojny i zawieranie pokoju.

Artykuł 64

1. Akty Króla kontrasygnują Przewodniczący Rządu oraz, odpowiednio, właściwi ministrowie. Akty dotyczące zgłoszenia kandydatury na Przewodni-

czego Rządu i jego powołania oraz rozwiązania Korteżów Generalnych przewidzianego w artykule 99 kontrasygnuje Przewodniczący Kongresu.

2. Za akty Króla ponoszą odpowiedzialność osoby je kontrasygnujące.

Artykuł 65

1. Na utrzymanie swej Rodziny i Dworu Król otrzymuje z budżetu państwa globalną kwotę i swobodnie nią dysponuje.

2. Król mianuje i zwalnia cywilnych i wojskowych członków Dworu według swojego uznania.

Tytuł III O Korteżach Generalnych

Rozdział pierwszy O Izbach

Artykuł 66

1. Korteży Generalne reprezentują Lud hiszpański i składają się z Kongresu Deputowanych oraz Senatu.

2. Korteży Generalne sprawują władzę ustawodawczą Państwa, zatwierdzają budżet państwa, kontrolują działalność Rządu i posiadają pozostałe kompetencje, przyznane im przez Konstytucję.

3. Korteży Generalne są nietykalne.

Artykuł 67

1. Nikt nie może być członkiem obu Izb jednocześnie ani łączyć mandatu członka zgromadzenia wspólnoty autonomicznej z mandatem deputowanego do Kongresu.

2. Członkowie Korteżów Generalnych nie są związani mandatem imperatywnym.

3. Zgromadzenia członków parlamentu nieodbywające się w sposób określony w regulaminie, nie wiążą Izb i nie mogą wykonywać ich funkcji, ani korzystać z ich przywilejów.

Artykuł 68

1. Kongres składa się z co najmniej 300 i co najwyżej 400 deputowanych, wybranych w powszechnym, wolnym, równym, bezpośrednim i tajnym głosowaniu, na zasadach określonych przez ustawę.

2. Okręgiem wyborczym jest prowincja. Mieszkańcy Ceuty i Melilli wybierają po jednym deputowanym.

Ustawa dokonuje podziału ogólnej liczby mandatów, przydzielając każdemu okręgowi tę samą minimalną reprezentację wyjściową i dokonując podziału pozostałych mandatów stosownie do liczby mieszkańców.

3. Wybory odbywają się w każdym okręgu na zasadzie reprezentacji proporcjonalnej.

4. Kongres jest wybierany na cztery lata. Mandat deputowanych wygasa po upływie czterech lat od ich wyboru lub w dniu rozwiązania Izby.

5. Wszyscy Hiszpanie korzystający z pełni praw politycznych posiadają czynne i bierne prawo wyborcze.

Ustawa określa czynne prawo wyborcze Hiszpanów znajdujących się poza terytorium Hiszpanii, a państwo umożliwia im wykonywanie tego prawa.

6. Wybory odbywają się między trzydziestym a sześćdziesiątym dniem po upływie mandatu. Nowo wybrany Kongres powinien być zwołany w ciągu dwudziestu pięciu dni po przeprowadzeniu wyborów.

Artykuł 69

1. Senat jest Izbą reprezentacji terytorialnej.

2. W każdej prowincji wybiera się czterech senatorów w powszechnym, wolnym, równym, bezpośrednim i tajnym głosowaniu wyborców każdej z nich, na zasadach określonych przez ustawę organiczną.

3. W prowincjach wyspiarskich, każda wyspa lub grupa wysp, z Radą Miejską lub Radą Wyspiarską⁴, stanowi okręg dla wyboru senatorów; po trzech senatorów przypada na każdą z głównych wysp: Gran Canaria, Mallorca i Tenerife, po jednym zaś na każdą z następujących wysp lub grup: Ibiza-Formentera, Menorca, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote i La Palma.

4. Mieszkańcy miast Ceuty i Melilli wybierają po dwóch senatorów.

5. Wspólnoty autonomiczne desygnują poza tym po jednym senatorze oraz dodatkowo po jednym senatorze na każdy milion mieszkańców ich terytorium. Prawo desygnacji przysługuje zgromadzeniu ustawodawczemu, a w razie jego braku najwyższemu organowi kolegialnemu wspólnoty autonomicznej, zgodnie z postanowieniami statutów, które zapewniają, w każdym wypadku, odpowiednią reprezentację proporcjonalną.

6. Senat jest wybierany na cztery lata. Mandat senatora wygasa po upływie czterech lat od ich wyboru lub w dniu rozwiązania Izby.

⁴ W oryginale: „Cabildo o Consejo Insular”

Artykuł 70

1. Ustawa wyborcza określa wypadki niewybieralności oraz niepołączalności mandatów deputowanych i senatorów; które obejmują:

- a) członków Trybunału Konstytucyjnego,
- b) wysokich funkcjonariuszy administracji państwa, określonych w ustawie, z wyłączeniem członków Rządu,
- c) Obrońcę Ludu,
- d) czynnych sędziów⁵ i prokuratorów,
- e) zawodowych wojskowych oraz czynnych członków sił i korpusów bezpieczeństwa i policji,
- f) członków komisji wyborczych.

2. Ważność wyboru i mandatów członków obu Izb podlega kontroli sądowej, na zasadach określonych w ustawie wyborczej.

Artykuł 71

1. Deputowani i senatorowie nie mogą być pociągani do odpowiedzialności z powodu opinii wyrażonych w związku z wykonywaniem swych funkcji.

2. W czasie piastowania mandatu deputowani i senatorowie cieszą się także nietykalnością i mogą być zatrzymani jedynie w razie ujęcia ich na gorącym uczynku. Nie mogą być obwinieni ani sądzeni bez uprzedniego upoważnienia właściwej Izby.

3. W sprawach przeciwko deputowanym i senatorom właściwa jest Izba Karna Sądu Najwyższego.

4. Deputowani i senatorowie otrzymują diety, których wysokość ustalają właściwe Izby.

Artykuł 72

1. Izby ustalają własne regulaminy, aprobują autonomicznie swoje budżety oraz, za wspólną zgodą, regulują statut personelu Korteżów Generalnych. Pełne teksty regulaminów oraz całość wnoszonych do nich zmian winny być poddane pod głosowanie końcowe, w którym wymagana jest większość absolutna⁶.

2. Izby wybierają swoich Przewodniczących oraz pozostałych członków swoich Prezydów. Wspólnym posiedzeniom przewodniczy Przewodniczący Kon-

gresu, a tok ich obrad określa regulamin Korteżów Generalnych, przyjęty absolutną większością przez każdą Izbę.

3. Przewodniczący Izb wykonują w ich imieniu pełną władzę administracyjną i uprawnienia policyjne wewnątrz swoich siedzib.

Artykuł 73

1. Izby zbierają się corocznie na dwóch sesjach zwyczajnych: pierwszej – od września do grudnia i drugiej – od lutego do czerwca.

2. Izby mogą zbierać się na sesjach nadzwyczajnych na wnioski Rządu, Stałej Deputacji lub absolutnej większości członków którejkolwiek z Izb. Sesje nadzwyczajne winny być zwoływane z określonym porządkiem dnia i zamykane niezwłocznie po jego wyczerpaniu.

Artykuł 74

1. Izby zbierają się na wspólne posiedzenie dla wykonywania kompetencji innych niż ustawodawcze, które tytuł II wyraźnie przyznaje Korteżom Generalnym.

2. Decyzje Korteżów Generalnych przewidziane w artykule 94 ustęp 1, artykule 145 ustęp 2 oraz artykule 158 ustęp 2 podejmowane są większością głosów każdej z izb. W pierwszym wypadku postępowanie wszczyna się w Kongresie, w dwóch pozostałych – w Senacie. W obu wypadkach, w razie braku zgody między Senatem i Kongresem, zmierza się do jej osiągnięcia poprzez komisję mieszaną złożoną z równej liczby deputowanych i senatorów. Tekst przedstawiony przez komisję poddaje się pod głosowanie w obu Izbach. Jeżeli nie zostanie przyjęty w ustalonej postaci, decyzję podejmuje Kongres absolutną większością głosów.

Artykuł 75

1. Izby obradują na posiedzeniu plenarnym i w komisjach.

2. Izby mogą przekazać stałym komisjom ustawodawczym uchwalanie projektów lub wniosków ustawodawczych. Jednakże posiedzenie plenarne może w każdej chwili przejąć rozpatrzenie i uchwalenie dowolnego projektu lub wniosku ustawodawczego, który był przedmiotem delegacji.

3. Postępowanie określone w powyższym ustępie nie może dotyczyć reformy konstytucyjnej, problemów międzynarodowych, ustaw organicznych i podstawowych oraz budżetu państwa.

⁵ W oryginale: „magistrados, jueces”; magistrado – to w Hiszpanii tytuł sędziego wyższego sądu (od sądów prowincjonalnych poczynając), jueces – to tytuł sędziów sądu pierwszej instancji.

⁶ Hiszpański termin „większość absolutna” nie może być zastąpiony przez termin „większość bezwzględna”. Jest on bardziej zbliżony do istniejącego niegdyś pojęciem „ogólnej liczby”, czyli liczby deputowanych zasiadających w parlamencie. W Polsce „większość bezwzględna” odnosi się do liczby głosujących. Nie są więc to pojęcia tożsame. – przypis tłum.

Artykuł 76

1. Kongres i Senat oraz w określonych wypadkach obie Izby wspólnie, mogą powoływać komisje śledcze dla zbadania dowolnej sprawy o charakterze publicznym. Ich wnioski nie wiążą sądów ani nie wzruszają orzeczeń sądowych. Jednakże o wynikach śledztwa powiadamia się prokuraturę w celu podjęcia stosownych działań.

2. Stawiennictwo na żądanie Izby jest obowiązkowe. Ustawa określa sankcje za niedopełnienie tego obowiązku.

Artykuł 77

1. Izby mogą otrzymywać petycje indywidualne i zbiorowe, wyłącznie w formie pisemnej; zakazane jest przedkładanie petycji bezpośrednio przez manifestujących obywateli.

2. Otrzymane petycje Izby mogą kierować do Rządu. Na żądanie Izby Rząd jest zobowiązany ustosunkować się do ich treści.

Artykuł 78

1. W każdej Izbie powołuje się Stałą Deputację złożoną z co najmniej dwudziestu jeden członków, reprezentujących grupy parlamentarne proporcjonalnie do ich wielkości.

2. Stałym Deputacjom przewodniczą Przewodniczący odpowiednich Izby, a do ich kompetencji należy: uprawnienie przewidziane w artykule 73, uprawnienia przysługujące Izdom zgodnie z artykułami 86 i 116, w wypadku gdy Izby zostały rozwiązane lub wygasłych pełnomocnictw, a także stanie na straży praw Izby poza sesjami.

3. Po upływie pełnomocnictw Izby lub w wypadku ich rozwiązania, Stałe Deputacje kontynuują wykonywanie swych funkcji aż do czasu ukonstytuowania się nowych Kortezy Generalnych.

4. Po zebraniu się odpowiedniej Izby, Stała Deputacja zdaje jej sprawę z rozpatrzonych spraw i podjętych decyzji.

Artykuł 79

1. Izby mogą podejmować uchwały, o ile zostały zwołane zgodnie z regulaminem i kiedy w posiedzeniu uczestniczy większość ich członków.

2. Uchwały są ważne, jeżeli zostały podjęte większością głosów obecnych członków, bez szkody dla większości szczególnych ustanowionych w Konstytucji lub ustawach organicznych albo przewidzianych dla wyborów przez regulamin.

3. Senatorowie i deputowani mogą głosować tylko osobiście i nie mogą korzystać z pośrednictwa innych osób.

Artykuł 80

Posiedzenia plenarne Izby są jawne, chyba że każda z Izby absolutną większością lub zgodnie z regulaminem postanowi inaczej.

Rozdział drugi

O opracowywaniu ustaw

Artykuł 81

1. Ustawami organicznymi są ustawy rozwijające prawa podstawowe i wolności publiczne, aprobujące statuty o autonomii i powszechny system wyborczy oraz pozostałe ustawy tego rodzaju przewidziane w Konstytucji.

2. Dla uchwalenia, zmiany lub uchylenia ustaw organicznych jest wymagana absolutna większość członków Kongresu w głosowaniu końcowym nad całością projektu.

Artykuł 82

1. Kortezy Generalne mogą delegować na rzecz Rządu uprawnienie do stanowienia aktów normatywnych z mocą ustawy w zakresie określonych spraw, z wyjątkiem wymienionych w artykule poprzednim.

2. Delegacja ustawodawcza powinna być dokonana w drodze ustawy ramowej⁷, gdy przedmiotem regulacji jest wydanie tekstu szczegółowego⁸ lub w drodze ustawy zwykłej, w przypadku tworzenia tekstu ustawy z wielu tekstów ustawowych⁹.

3. Delegacja ustawodawcza powinna być powierzona Rządowi wyraźnie dla konkretnych spraw i ze wskazaniem terminu jej wykonania. Delegacja wyczerpuje się wraz z opublikowaniem odpowiedniego aktu wydanego na jej podstawie przez Rząd. Nie można domniemywać udzielenia delegacji w sposób dorozumiany lub na czas nieokreślony. Zakazana jest subdelegacja na władze inne niż sam Rząd.

⁷ W oryginale: „ley de bases”.

⁸ W oryginale: „textos articulados”. Jest to nowa szczegółowa regulacja ustawowa stanowiąca rozwinięcie założeń i wytycznych sformułowanych w ustawie ramowej – przypis tłum.

⁹ Jest to z reguły tekst ustawy powstały poprzez kompilację tekstów wielu odrębnych ustaw regulujących daną problematykę – przypis tłum.

4. Ustawy ramowe ściśle wyznaczają przedmiot i zasięg delegacji ustawodawczej oraz zasady i kryteria, którymi należy się kierować w trakcie jej wykonania.

5. Upoważnienie do ujednolicenia tekstów ustawowych określa zakres normatywny, którego dotyczy treść delegacji, wyszczególniając, czy sprowadza się ona do prostego zredagowania tekstu jednolitego, czy ma polegać na uporządkowaniu, objaśnieniu i zharmonizowaniu tekstów ustawodawczych, które powinny być ujednolicone.

6. Ustawy delegujące uprawnienia mogą ustanowić dodatkowe formy kontroli w określonych sprawach, bez uszczerbku dla kompetencji sądów.

Artykuł 83

Ustawy ramowe nie mogą w żadnym razie:

- a) upoważniać do zmiany samej ustawy ramowej,
- b) udzielać pełnomocnictw do stanowienia aktów działających wstecz.

Artykuł 84

Jeżeli pozarządowy projekt ustawy lub poprawka pozostają w sprzeczności z obowiązującą delegacją ustawodawczą, Rząd jest upoważniony do przeciwstawienia się ich rozpatrzeniu. W takim wypadku może być zgłoszony projekt ustawy zmierzający do całkowitego lub częściowego uchylecia ustawy zawierającej delegację.

Artykuł 85

Akty Rządu wydane na podstawie delegacji ustawodawczej otrzymują nazwę dekrety ustawodawczych.

Artykuł 86

1. W razie nadzwyczajnej i pilnej potrzeby Rząd może stanowić tymczasowe akty ustawodawcze, które przyjmują postać dekretów z mocą ustawy. Akty te nie mogą dotyczyć podstawowych instytucji państwa, praw, obowiązków i wolności obywateli określonych w tytule I, ustroju wspólnot autonomicznych ani powszechnego prawa wyborczego.

2. Dekrety z mocą ustawy winny być niezwłocznie przedłożone Kongresowi Deputowanych w celu ich rozpatrzenia i poddania pod głosowanie w całości. Jeżeli Kongres nie obraduje, zwołuje się go w ciągu trzydziestu dni po ogłoszeniu dekretu. Kongres jest zobowiązany do wyraźnego wypowiedzenia się w powyższym terminie co do zatwierdzenia lub uchylecia

dekretu. Regulamin określa specjalne uproszczone postępowanie dla tego celu.

3. W terminie określonym w ustępie poprzednim, Kortezy mogą rozpatrzyć je w postępowaniu przyspieszonym jako projekty ustaw.

Artykuł 87

1. Inicjatywa ustawodawcza, zgodnie z Konstytucją i regulaminami Izb, przysługuje Rządowi, Kongresowi i Senatowi.

2. Zgromadzenia wspólnot autonomicznych mogą zabiegać u Rządu o przyjęcie projektu ustawy lub skierować projekt ustawy do Prezydium Kongresu, delegując najwyżej trzech członków zgromadzenia do uzasadnienia wniosku.

3. Ustawa organiczna określa formy realizacji i warunki inicjatywy ludowej dla przedstawienia wniosku ustawodawczego. W każdym wypadku wymagane jest złożenie co najmniej 500 tys. uwierzytelnionych podpisów. Taka inicjatywa nie może być podjęta w sprawach stanowiących materię ustaw organicznych, w sprawach podatkowych i odnoszących się do stosunków międzynarodowych, oraz w przedmiocie prawa łaski.

Artykuł 88

Rządowe projekty ustaw są aprobowane przez Radę Ministrów, która przedkłada je Kongresowi wraz z przedstawieniem motywów i przesłanek niezbędnych do wypowiedzenia się o projektach.

Artykuł 89

1. Tryb rozpatrzenia pozarządowych projektów ustaw określają regulaminy Izb, biorąc pod uwagę, aby pierwszeństwo należne rządowym projektom ustaw nie utrudniało wykonywania inicjatywy ustawodawczej na zasadach określonych w artykule 87.

2. Pozarządowe projekty ustaw, które zgodnie z artykułem 87 zostały przez Senat przyjęte do rozpatrzenia, przekazywane są Kongresowi w celu ich rozpatrzenia.

Artykuł 90

1. Po przyjęciu projektu ustawy zwykłej lub organicznej przez Kongres Deputowanych, jego Przewodniczący niezwłocznie informuje o tym Przewodniczącego Senatu, który przedkłada projekt do rozpatrzenia Senatowi.

2. Senat w terminie dwóch miesięcy, licząc od dnia otrzymania tekstu, może w drodze umotywowanego wystąpienia zgłosić weto lub wprowadzić do tekstu poprawki. Decyzja w sprawie weta powinna być podjęta większością absolutną. Projekt nie może być przedłożony Królowi do akceptacji, jeżeli Kongres, w wypadku zgłoszenia weta, nie potwierdził większością absolutną, a po upływie dwóch miesięcy od zgłoszenia weta, większością zwykłą, tekstu pierwotnego, albo jeżeli nie wypowie się w sprawie poprawek, akceptując je lub odrzucając zwykłą większością.

3. Okres dwóch miesięcy, którym dysponuje Senat dla zgłoszenia weta wobec projektu lub wprowadzenia do niego poprawek, ulega skróceniu do dwudziestu dni bieżących w stosunku do projektów uznanych przez Rząd lub Kongres Deputowanych za pilne.

Artykuł 91

Król w terminie 15 dni wyraża zgodę na ustawy uchwalone przez Kortezy Generalne, podpisuje je i zarządza ich niezwłoczne ogłoszenie.

Artykuł 92

1. Decyzje polityczne o szczególnym znaczeniu mogą być poddane pod referendum konsultacyjne wszystkich obywateli.

2. Referendum zarządza Król na wniosek Przewodniczącego Rządu, aprobowany wcześniej przez Kongres Deputowanych.

3. Ustawa organiczna określa warunki postępowania w wypadku różnych rodzajów referendum, przewidzianych w niniejszej Konstytucji.

Rozdział trzeci

O traktatach międzynarodowych

Artykuł 93

Upoważnienia do zawarcia traktatów, które powierzą organizacji lub instytucji międzynarodowej wykonywanie kompetencji wynikających z Konstytucji, można udzielić w drodze ustawy organicznej. Wykonanie tych traktatów oraz postanowień międzynarodowych lub ponadnarodowych organizacji, którym przekazano uprawnienia, zapewniają w ramach swoich kompetencji Kortezy Generalne i Rząd.

Artykuł 94

1. Wyrażenie przez państwo zgody na przyjęcie zobowiązań wynikających z traktatów lub umów wymaga uprzedniego upoważnienia przez Kortezy Generalne w przypadkach:

- a) traktatów o charakterze politycznym,
- b) traktatów lub konwencji o charakterze wojskowym,
- c) traktatów lub konwencji oddziałujących na integralność terytorialną państwa lub na prawa i obowiązki podstawowe ustalone w tytule I,
- d) traktatów lub konwencji, które pociągają za sobą zobowiązania finansowe dla finansów publicznych,
- e) traktatów lub konwencji, które zakładają zmianę lub uchylenie jakiegokolwiek ustawy lub wymagają środków ustawodawczych dla ich wykonania.

2. Kongres i Senat są niezwłocznie informowane o zawarciu innych traktatów lub konwencji.

Artykuł 95

1. Zawarcie traktatu międzynarodowego, który zawierałby ustalenia sprzeczne z Konstytucją, wymaga uprzedniej zmiany Konstytucji.

2. Rząd lub którakolwiek z Izb może zażądać od Trybunału Konstytucyjnego wypowiedzenia się w sprawie ewentualnego istnienia owej sprzeczności.

Artykuł 96

1. Prawomocnie zawarte traktaty międzynarodowe, po ich urzędowym ogłoszeniu w Hiszpanii, stanowią część wewnętrznego porządku prawnego. Ich postanowienia mogą być uchylone, zmienione lub zawieszone jedynie w sposób przewidziany w samych traktatach lub zgodnie z ogólnymi normami prawa międzynarodowego.

2. Wypowiedzenie traktatów lub konwencji międzynarodowych następuje przy zastosowaniu identycznej procedury jak przewidziana w artykule 94.

Tytuł IV

O rządzie i administracji

Artykuł 97

Rząd kieruje polityką wewnętrzną i zewnętrzną, administracją cywilną i wojskową oraz obroną państwa.

Sprawuje funkcję wykonawczą i władzę reglamentacyjną, zgodnie z konstytucją i ustawami.

Artykuł 98

1. Rząd składa się z Przewodniczącego, wiceprzewodniczących, jeśli zostaną powołani, ministrów oraz pozostałych członków, określonych w ustawie.

2. Przewodniczący kieruje działalnością Rządu oraz koordynuje funkcje pozostałych jego członków, bez uszczerbku dla ich kompetencji i bezpośredniej odpowiedzialności za swe działania.

3. Członkowie Rządu nie mogą wykonywać innych funkcji przedstawicielskich niż pochodzące z mandatu parlamentarnego ani jakiegokolwiek innej funkcji publicznej poza wynikającą ze sprawowanego urzędu, ani jakiegokolwiek działalności zawodowej lub handlowej.

4. Ustawa określa status członków Rządu oraz funkcje niepołączalne z członkostwem w Rządzie.

Artykuł 99

1. Po każdorazowym odnowieniu składu Kongresu Deputowanych oraz w pozostałych wypadkach określonych w Konstytucji, Król, po uprzedniej konsultacji z reprezentantami wyznaczonymi przez grupy polityczne posiadające reprezentację parlamentarną i za pośrednictwem Przewodniczącego Kongresu, proponuje kandydata na Przewodniczącego Rządu.

2. Kandydat zaproponowany zgodnie z postanowieniami ustępu poprzedniego przedstawia przed Kongresem Deputowanych program polityczny Rządu, który zamierza utworzyć i zwraca się do Izby o udzielenie wotum zaufania.

3. Jeżeli Kongres Deputowanych absolutną większością głosów swych członków udzieli wotum zaufania temu kandydatowi, Król mianuje go Przewodniczącym. W razie nieuzyskania takiej większości, po upływie czterdziestu ośmiu godzin przeprowadza się nowe głosowanie nad tą samą propozycją; w tym wypadku uważa się, że wotum zaufania zostało udzielone, jeżeli opowiedziała się za nią zwykła większość.

4. Jeżeli w wyniku wymienionych głosowań wotum zaufania konieczne do objęcia urzędu nie zostanie udzielone, przedstawiane są kolejne propozycje, w sposób przewidziany w ustępach poprzednich.

5. Jeżeli po upływie dwóch miesięcy od pierwszego głosowania w sprawie wyboru Przewodniczącego rządu żaden z kandydatów nie otrzymał od Kongresu wotum zaufania, Król rozwiązuje obie izby i za

kontrasygnatą Przewodniczącego Kongresu zarządza nowe wybory.

Artykuł 100

Pozostali członkowie Rządu są powoływani i odwoływani przez Króla, na wniosek Przewodniczącego Rządu.

Artykuł 101

1. Rząd ustępuje po przeprowadzeniu wyborów powszechnych, w razie utraty zaufania parlamentarnego, w wypadkach przewidzianych w Konstytucji lub na skutek dymisji albo śmierci jego Przewodniczącego.

2. Ustępujący Rząd kontynuuje działalność aż do objęcia funkcji przez nowy Rząd.

Artykuł 102

1. Przewodniczący i pozostali członkowie Rządu ponoszą odpowiedzialność karną przed Izbą Karną Trybunału Najwyższego.

2. Oskarżenie o zdradę stanu lub jakiegokolwiek przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu państwa, popełnione w związku z wykonywaniem swych funkcji, może zostać wniesione wyłącznie z inicjatywy czwartej części członków Kongresu i za zgodą jego absolutnej większości.

3. Królewskie prawo łaski nie ma zastosowania do żadnego z wypadków określonych w niniejszym artykule.

Artykuł 103

1. Administracja publiczna służy interesom ogólnym w duchu bezstronności i działa zgodnie z zasadami skuteczności, hierarchii, decentralizacji, dekoncentracji i koordynacji, przy pełnym podporządkowaniu się ustawom i prawu.

2. Organy administracji państwa są tworzone, kierowane i koordynowane zgodnie z ustawą.

3. Ustawa określa status funkcjonariuszy publicznych, wymogi wstąpienia do służby publicznej, zgodnie z zasadami zasługi i zdolności, odrębności korzystania przez nich z prawa do zrzeszania się w związki zawodowe, system niepołączalności z innymi funkcjami oraz gwarancje bezstronności w wykonywaniu ich funkcji.

Artykuł 104

1. Siły i korpusy bezpieczeństwa, podlegające Rządowi, są powołane do ochrony swobodnego urzeczy-

wistniania praw i wolności oraz zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom.

2. Ustawa organiczna określa funkcje, podstawowe zasady działania oraz status sił i korpusów bezpieczeństwa.

Artykuł 105

Ustawa określa:

- a) zasady wysłuchania obywateli, bezpośrednio lub poprzez organizacje i stowarzyszenia uznane przez ustawę, w procesie opracowywania przepisów administracyjnych, które ich dotyczą,
- b) dostęp obywateli do archiwów i rejestrów administracyjnych, z wyjątkiem dotyczących bezpieczeństwa i obrony państwa, dochodzenia w sprawie przestępstw oraz spraw osobistych jednostek,
- c) procedurę podejmowania czynności administracyjnych, zapewniając, w uzasadnionych wypadkach, obecność zainteresowanego.

Artykuł 106

1. Sądy sprawują kontrolę nad aktami prawnymi wydawanymi przez administrację, legalnością jej działań, oraz zgodnością z celami, dla których została powołana.

2. Osoby prywatne są uprawnione, na zasadach ustalonych przez ustawę, do odszkodowania za wszelkie szkody poniesione w swych dobrach i prawach, poza wypadkami działania siły wyższej, i pod warunkiem że powstały one na skutek działania służb publicznych.

Artykuł 107

Rada Stanu jest najwyższym organem doradczym Rządu. Jej skład i zakres działania określa ustawa organiczna.

Tytuł V

O stosunkach między rządem a Kortezami Generalnymi

Artykuł 108

Rząd odpowiada solidarnie za swą działalność polityczną przed Kongresem Deputowanych.

Artykuł 109

Izby i ich komisje mogą otrzymać na żądanie, za pośrednictwem Przewodniczących Izb niezbędne infor-

macje i pomoc od Rządu i jego departamentów oraz wszelkich władz państwa i wspólnot autonomicznych.

Artykuł 110

1. Izby i ich komisje mogą żądać obecności członków Rządu.

2. Członkowie Rządu mają prawo wstępu na posiedzenia Izb i ich komisji oraz prawo być przez nie wysłuchanymi; mogą wnosić, aby z informacją wystąpili funkcjonariusze z ich departamentów.

Artykuł 111

1. Rząd i każdy z jego członków są zobowiązani do udzielenia odpowiedzi na kierowane do nich w Izbach interpelacje i zapytania. Regulaminy określają minimalny czas w tygodniu dla tego rodzaju debat.

2. Każda interpelacja może stanowić podstawę rezolucji, w której Izba wyraża swoje stanowisko.

Artykuł 112

Przewodniczący Rządu może, po uprzednim rozpatrzeniu przez Radę Ministrów, złożyć przed Kongresem Deputowanych wniosek o wotum zaufania w związku z programem Rządu lub jego stanowiskiem w sprawie ogólnej polityki. Uważa się, że wotum zaufania zostało udzielone, jeżeli wypowiedziała się za nim zwykła większość deputowanych.

Artykuł 113

1. Kongres Deputowanych może egzekwować polityczną odpowiedzialność Rządu przez wyrażenie wotum nieufności absolutną większością głosów.

2. Wniosek o wyrażenie wotum nieufności może być zgłoszony przez co najmniej jedną dziesiątą część deputowanych i powinien zawierać nazwisko kandydata na stanowisko Przewodniczącego Rządu.

3. Wniosek o wyrażenie wotum nieufności nie może być poddany pod głosowanie przed upływem pięciu dni od jego zgłoszenia. W ciągu dwóch pierwszych dni tego okresu mogą być zgłaszane wnioski alternatywne.

4. Jeżeli wniosek o wyrażenie wotum nieufności nie zostanie przyjęty przez Kongres, jego sygnatariusze nie mogą wystąpić z nowym wnioskiem podczas tej samej sesji.

Artykuł 114

1. Jeżeli Kongres odmówi wotum zaufania Rządowi, składa on Królowi swą dymisję; następnie, dla

celów określonych w artykule 99, Król desygnuje Przewodniczącego Rządu.

2. Jeżeli Kongres przyjmie wniosek o wyrażenie wotum nieufności, Rząd składa Królowi dymisję; przyjmuje się, że kandydat wymieniony we wniosku, zgodnie z artykułem 99, otrzymał wotum zaufania Izby. Król powołuje go na Przewodniczącego Rządu.

Artykuł 115

1. Przewodniczący Rządu, po uprzednim rozpatrzeniu na posiedzeniu Rady Ministrów, i na swoją wyłączną odpowiedzialność, może wystąpić z wnioskiem o rozwiązanie Kongresu, Senatu lub Kortezów Generalnych, które zarządza Król. Dekret o rozwiązaniu określa datę wyborów.

2. Wniosek o rozwiązanie nie może być zgłoszony, jeżeli wcześniej złożony został wniosek o wyrażenie wotum nieufności.

3. Ponowne rozwiązanie nie może nastąpić przed upływem roku od poprzedniego, z wyjątkiem wypadku przewidzianego w artykule 99 ustęp 5.

Artykuł 116

1. Ustawa organiczna reguluje sytuację stanu pogotowia, stanu wyjątkowego i stanu oblężenia, a także odpowiednie kompetencje i ograniczenia.

2. Stan pogotowia zarządza Rząd w drodze dekretu uchwalonego przez Radę Ministrów, na okres najwyżej piętnastu dni, zdając sprawę Kongresowi Deputowanych, który zbiera się niezwłocznie w tym celu; bez upoważnienia Kongresu okres ten nie może być przedłużony. Dekret określa terytorium, na które rozciągają się skutki zarządzenia.

3. Stan wyjątkowy jest zarządzany przez Rząd w drodze dekretu uchwalonego przez Radę Ministrów, za uprzednim upoważnieniem Kongresu Deputowanych. Akty upoważniające i zarządzające stan wyjątkowy powinny wyraźnie określać jego skutki, terytorium, na które się rozciąga i czas jego trwania, który nie może przekraczać trzydziestu dni; czas trwania stanu wyjątkowego może być przedłużony na taki sam okres, przy zastosowaniu tych samych wymogów.

4. Stan oblężenia jest zarządzany przez Kongres Deputowanych absolutną większością, na wyłączny wniosek Rządu. Kongres określa jego zasięg terytorialny, czas trwania i warunki.

5. Nie można przystąpić do rozwiązania Kongresu po zarządzeniu któregoś ze stanów wymienionych

w niniejszym artykule. Izby zostają automatycznie zwołane, gdyby owe zarządzenie nastąpiło w okresie między sesjami. Ich funkcjonowanie, jak również funkcjonowanie pozostałych władz konstytucyjnych państwa nie może zostać przerwane w trakcie obowiązywania tych stanów.

Gdyby sytuacja uzasadniająca wprowadzenie któregoś z wymienionych stanów powstała po rozwiązaniu Kongresu lub po wygaśnięciu jego pełnomocnictw, kompetencje Kongresu zostają przejęte przez jego Stałą Deputację.

6. Zarządzenie stanu pogotowia, stanu wyjątkowego lub stanu oblężenia nie wprowadza zmian do zasady odpowiedzialności Rządu i jego reprezentantów wymienionych w Konstytucji i ustawach.

Tytuł VI

O władzy sądowniczej

Artykuł 117

1. Wymiar sprawiedliwości pochodzi od ludu i jest wykonywany w imieniu Króla przez sędziów¹⁰, stanowiących władzę sądową, niezawisłych, nieusuwalnych, odpowiedzialnych i podlegających jedynie ustawie.

2. Sędziowie nie mogą być zwalniani, zawieszani, przenoszeni ani emerytowani inaczej, niż w następstwie przyczyn przewidzianych w ustawie i z zachowaniem gwarancji określonych w ustawie.

3. Wykonywanie wymiaru sprawiedliwości we wszelkiego typu procesach, tak w zakresie wyrokowania, jak i zapewnienia wykonania wyroku, należy wyłącznie do sądów i trybunałów¹¹ powołanych przez ustawy, które określają ich właściwość i zasady postępowania.

4. Sądy wykonują jedynie funkcje wskazane w poprzednim ustępie oraz wyraźnie im powierzone ustawowo w celu zagwarantowanie każdego uprawnienia.

5. Zasada jedności wymiaru sprawiedliwości stanowi podstawę organizacji i funkcjonowania sądów. Ustawa określa wykonywanie wojskowego wymiaru sprawiedliwości w zakresie ściśle wojskowym i wypadkach stanu oblężenia, zgodnie z zasadami Konstytucji.

6. Sądy wyjątkowe są zakazane.

¹⁰ Zob. przypis 4.

¹¹ W oryginale: „Juzgados y Tribunales”; Juzgado – to sąd niższej instancji, Tribunal – sądy wyższych instancji.

Artykuł 118

Podporządkowanie się wyrokom i pozostałym prawomocnym orzeczeniom sędziów i sądów oraz, na ich żądanie, udzielenie pomocy w trakcie postępowania, jak i wykonywanie wyroków sądowych jest obowiązkowe.

Artykuł 119

Wymiar sprawiedliwości jest wolny od opłat, jeżeli tak stanowi ustawa oraz w każdym wypadku względem osób, które nie posiadają wystarczających środków do sądowego dochodzenia swych praw.

Artykuł 120

1. Postępowanie sądowe jest jawne, z wyjątkiem wypadków przewidzianych przez ustawy regulujące procedurę.

2. Jako zasadę przyjmuje się postępowanie ustne, zwłaszcza w sprawach karnych.

3. W każdym przypadku orzeczenia winny zawierać uzasadnienie i winny być ogłaszane na posiedzeniu jawnym.

Artykuł 121

Szkody powstałe na skutek pomyłki sądowej, jak również będące konsekwencją niewłaściwego działania administracji wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z ustawą, dają prawo do dochodzenia odszkodowania od państwa.

Artykuł 122

1. Ustawa organiczna o władzy sądowniczej określa tworzenie, funkcjonowanie i strukturę organizacyjną sądów i trybunałów¹², jak również status prawny sędziów zawodowych¹³ tworzących jednolitą korporację oraz status personelu pomocniczego administracji wymiaru sprawiedliwości.

2. Ich organem zwierzchnim jest Rada Główna Władzy Sądowniczej. Ustawa ustala jej status i system niepołączalności członkostwa w Radzie z innymi stanowiskami oraz jej funkcje, w szczególności w zakresie powoływania, awansów, nadzoru i odpowiedzialności dyscyplinarnej.

3. Rada Główna Władzy Sądowniczej składa się z Prezesa Trybunału Najwyższego, który jej przewodniczy, oraz z dwudziestu członków powoływanych

przez Króla na okres pięciu lat. Dwunastu z nich powołuje się spośród sędziów wszystkich kategorii, na zasadach ustalonych przez ustawę organiczną; czterech na wniosek Kongresu Deputowanych i czterech na wniosek Senatu, wybranych w obu wypadkach większością trzech piątych ich członków, spośród adwokatów i innych prawników o uznanej kompetencji i ponad piętnastoletniej praktyce w swoim zawodzie.

Artykuł 123

1. Trybunał Najwyższy, którego jurysdykcja obejmuje całą Hiszpanię, jest najwyższym organem sądowniczym w zakresie wszystkich rodzajów postępowań, z wyjątkiem dotyczących gwarancji konstytucyjnych.

2. Prezes Trybunału Najwyższego jest powoływany przez Króla, na wniosek Rady Głównej Władzy Sądowniczej, w trybie określonym przez ustawę.

Artykuł 124

1. Zadaniem Prokuratury, bez uszczerbku dla zadań powierzonych innym organom, jest wspieranie działań wymiaru sprawiedliwości w obronie praworządności, praw obywateli i interesu publicznego chronionego przez ustawę, z urzędu lub na wniosek zainteresowanych stron, jak również czuwanie nad niezawisłością sądów oraz reprezentowanie przed nimi interesu społecznego.

2. Prokuratura realizuje swoje zadania za pomocą własnych organów zgodnie z zasadami jedności działania i hierarchicznej zależności oraz w każdym wypadku zgodnie z zasadami legalności i bezstronności.

3. Ustawa określa regulamin organizacyjny Prokuratury.

4. Prokurator Generalny Państwa jest powoływany przez Króla, na wniosek Rządu, po wysłuchaniu Rady Głównej Władzy Sądowniczej.

Artykuł 125

Obywatele mogą występować ze skargą obywatelską¹⁴ oraz uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości jako członkowie ławy przysięgłych w procesach karnych, w formie i wypadkach określonych przez ustawę, jak również mogą uczestniczyć w sądach opartych na prawie zwyczajowym i tradycji.

¹² Zob. przypis nr 8.

¹³ Zob. przypis nr 4.

¹⁴ W oryginale: „acción popular”; łac. actio popularis – w prawie rzymskim wniosek o wszczęcie postępowania sądowego, jaki każdy obywatel miał prawo złożyć w każdej sprawie w interesie publicznym.

Artykuł 126

Policja sądowa podlega sędziom, sądom i prokuraturze w zakresie ścigania przestępstw oraz wykrywania i zabezpieczania winnych przestępstwa, na zasadach ustalonych przez ustawę.

Artykuł 127

1. Czynni zawodowo sędziowie¹⁵ i prokuratorzy, nie mogą sprawować innych funkcji publicznych, ani należeć do partii politycznych lub związków zawodowych. Ustawa ustala system i sposoby zrzeszania się zawodowego sędziów i prokuratorów.

2. Ustawa ustala system niepołączalności funkcji członków władzy sądowniczej z innymi funkcjami; powinien on zapewniać ich całkowitą niezawisłość.

Tytuł VII Gospodarka i finanse

Artykuł 128

1. Całe bogactwo kraju w swoich rozmaitych formach i niezależnie od podmiotu własności jest podporządkowane interesowi powszechnemu.

2. Uznaje się inicjatywę publiczną w działalności gospodarczej. W drodze ustawy można zastrzec dla sektora publicznego zasoby lub usługi o charakterze podstawowym, szczególnie w wypadku monopolu, jak również postanawiać o interwencji w działalność przedsiębiorstw, jeśli tego wymaga interes powszechny.

Artykuł 129

1. Ustawa ustala formy uczestnictwa zainteresowanych w ubezpieczeniu społecznym i w działalności instytucji publicznych, których funkcje wpływają na jakość życia lub powszechny dobrobyt.

2. Władze publiczne skutecznie wspierają różne formy uczestnictwa w przedsiębiorstwie i sprzyjają, poprzez odpowiednie ustawodawstwo, rozwojowi spółdzielczości. Ustalają także środki ułatwiające dostęp pracowników do własności środków produkcji.

Artykuł 130

1. Władze publiczne troszczą się o unowocześnienie i rozwój wszystkich sektorów gospodarczych, a w szczególności rolnictwa, hodowli, rybołówstwa

i rzemiosła, w celu wyrównania poziomu życia wszystkich Hiszpanów.

2. W tym samym celu dopuszcza się specjalne traktowanie stref górskich.

Artykuł 131

1. Państwo może planować, w drodze ustawy, ogólną działalność gospodarczą w celu zaspokojenia potrzeb zbiorowych, wyrównania i zharmonizowania rozwoju regionalnego i sektorowego oraz pobudzenia wzrostu dochodu i bogactwa i ich sprawiedliwego podziału.

2. Rząd opracowuje projekty planów zgodnie z propozycjami przedstawionymi przez wspólnoty autonomiczne oraz za radą i przy współpracy związków zawodowych i innych organizacji zawodowych, organizacji przedsiębiorców i gospodarczych. W tym celu powołana zostanie Rada, której skład i funkcje określi ustawa.

Artykuł 132

1. Ustawa określa ustrój prawny mienia publicznego i komunalnego, kierując się zasadami niezbywalności, nieprzedawnienia, niepodlegania zajęciu, jak również zmiany jego przeznaczenia.

2. Mieniem publicznym będącym własnością państwa jest mienie określone ustawą oraz w każdym przypadku, strefa przybrzeżna, plaże, morze terytorialne oraz zasoby naturalne strefy ekonomicznej i szelfu kontynentalnego.

3. Ustawa określa dziedzictwo państwa i dziedzictwo narodowe, ich zarząd, ochronę i zachowanie.

Artykuł 133

1. Podstawowa władza ustanawiania podatków przynależy wyłącznie państwu i jest wykonywana w drodze ustawy.

2. Wspólnoty autonomiczne i korporacje lokalne mogą ustanawiać i ściągać podatki, zgodnie z Konstytucją i ustawami.

3. Wszelkie ulgi podatkowe dotyczące podatków na rzecz państwa powinny być ustanawiane na mocy ustawy.

4. Administracja publiczna może zaciągnąć zobowiązania finansowe i dokonywać wydatków jedynie zgodnie z ustawami.

Artykuł 134

1. Do Rządu należy opracowanie budżetu państwa, a do Korteżów Generalnych jego rozpatrzenie, wprowadzenie do niego zmian i uchwalenie.

¹⁵ Zob. przypis nr 4.

2. Budżet państwa ma charakter roczny, obejmuje całość wydatków i dochodów publicznego sektora państwowego oraz określa kwotę ulg podatkowych, które dotyczą podatków na rzecz państwa.

3. Rząd powinien przedstawić budżet państwa Kongresowi Deputowanych co najmniej na trzy miesiące przed upływem poprzedniego roku budżetowego.

4. Jeżeli ustawa budżetowa nie zostanie uchwalona przed rozpoczęciem nowego roku budżetowego, następuje automatyczne przedłużenie obowiązywania budżetu z roku poprzedniego aż do uchwalenia nowego budżetu.

5. Po uchwaleniu budżetu państwa, Rząd może przedkładać projekty ustaw, które pociągają za sobą wzrost wydatków publicznych lub zmniejszenie dochodów, przypadających na dany rok budżetowy.

6. Każdy pozarządowy projekt ustawy lub poprawka, które pociągają za sobą wzrost wydatków lub zmniejszenie wpływów budżetowych, wymagają zgody Rządu dla ich rozpatrzenia.

7. Ustawa budżetowa nie może ustanawiać podatków. Może wprowadzać do nich zmiany, jeśli tak stanowi określona ustawa podatkowa.

Artykuł 135¹⁶

1. Tylko ustawa może upoważnić Rząd do emisji obligacji publicznych lub zaciągnięcia kredytu.

2. Kredyty dla zaspokojenia płatności odsetek i kapitału długu publicznego państwa są zawsze ujęte w zestawieniu wydatków budżetowych i nie mogą być przedmiotem poprawki lub modyfikacji, dopóki odpowiadają warunkom ustawy emisyjnej.

Artykuł 136

1. Trybunał Obrachunkowy jest najwyższym organem kontroli rachunków i działalności gospodarczej państwa oraz sektora publicznego.

Podlega on bezpośrednio Korteżom Generalnym i sprawuje swoje funkcje z ich upoważnienia, w zakresie badania i zatwierdzania zamknięcia rachunków państwowych.

¹⁶ Artykuł zmieniony w dniu 27 września 2011 roku. Zmiana artykułu Konstytucji ma na celu wprowadzenie zasady stabilności finansowej i ograniczenie deficytu budżetowego. Zmiany te wzorowane są na tzw. hamulcu zadłużenia wprowadzonym w 2009 roku przez RFN i wypełniają postanowienia art. 126 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Tekst nowego artykułu zamieszczony został na stronie 372.

2. Rachunki państwa i publicznego sektora państwowego są przedkładane Trybunałowi Obrachunkowemu i przez niego kontrolowane.

Trybunał Obrachunkowy, bez uszczerbku dla swych uprawnień, przekazuje Korteżom Generalnym roczną informację, w której informuje o naruszeniach, które mogły mieć miejsce, oraz ewentualnej odpowiedzialności.

3. Członkowie Trybunału Obrachunkowego cieszą się taką samą niezawisłością i nieusuwalnością jak sędziowie; podlegają także tym samym zasadom niepołączalności ich stanowiska z innymi funkcjami.

4. Skład, organizację i funkcje Trybunału Obrachunkowego określa ustawa organiczna.

Tytuł VIII

O organizacji terytorialnej państwa

Rozdział pierwszy

Zasady ogólne

Artykuł 137

Państwo jest zorganizowane terytorialnie w gminy, prowincje i samorządne wspólnoty autonomiczne. Wszystkie te jednostki posiadają autonomię w zarządzaniu swoimi sprawami.

Artykuł 138

1. Państwo zapewnia skuteczną realizację zasady solidarności uświęconej w artykule 2 Konstytucji, czuwając nad ustanowieniem właściwej i sprawiedliwej równowagi gospodarczej między różnymi częściami terytorium hiszpańskiego ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań charakterystycznych dla wysp.

2. Różnice między statutami poszczególnych wspólnot autonomicznych w żadnym wypadku nie mogą pociągać za sobą przywilejów ekonomicznych i społecznych.

Artykuł 139

1. Wszyscy Hiszpanie mają te same prawa i obowiązki na całym terytorium państwa.

2. Żadna władza nie może podejmować środków, które bezpośrednio lub pośrednio utrudniałyby swobodę przemieszczania się i osiedlania osób oraz wolność obrotu majątkowego na całym terytorium hiszpańskim.

Rozdział drugi

O administracji lokalnej

Artykuł 140

Konstytucja zapewnia autonomię gmin. Posiadają one pełną osobowość prawną. Rządzenie i administrowanie nimi należy do ich odpowiednich zarządów, składających się z alkada¹⁷ i radnych. Radni są wybierani przez mieszkańców gminy w drodze powszechnego, równego, wolnego, bezpośredniego i tajnego głosowania, w sposób ustalony przez ustawę. Alkadowie są wybierani przez radnych lub przez mieszkańców. Ustawa określa warunki odbywania publicznych posiedzeń rad.

Artykuł 141

1. Prowincja jest jednostką lokalną posiadającą własną osobowość prawną, utworzoną przez związek gmin oraz zgodnie z podziałem terytorialnym dla wykonywania działalności państwa. Każda zmiana granic prowincji powinna zostać zaaprobowana przez Kortezy Generalne w drodze ustawy organicznej.

2. Rządzenie i autonomiczna administracja są powierzone Radom Prowincjonalnym (*Diputaciones*) lub innym korporacjom o przedstawicielskim charakterze.

3. Mogą się tworzyć związki gmin inne niż prowincja.

4. Na archipelagach wyspy mają ponadto swoją własną administrację w postaci *cabildos*¹⁸ lub rad wysp.

Artykuł 142

Finanse lokalne powinny dysponować środkami wystarczającymi do wykonywania zadań, które ustawa powierza odpowiednim korporacjom; winny one pochodzić przede wszystkim z własnych podatków i udziału w podatkach na rzecz państwa i wspólnot autonomicznych.

Rozdział trzeci

O wspólnotach autonomicznych

Artykuł 143

1. W wykonaniu prawa do autonomii, uznanego w artykule 2 Konstytucji, graniczące ze sobą provin-

cje o wspólnych cechach historycznych, kulturalnych i gospodarczych, a także terytoria wyspiarskie oraz prowincje stanowiące regionalną jedność historyczną, mogą przystąpić do samorządu i ukonstytuować się we wspólnoty autonomiczne, zgodnie z postanowieniami niniejszego tytułu i odpowiednich statutów.

2. Prawo wszczęcia procesu prowadzącego do autonomii przynależy wszystkim zainteresowanym deputacjom lub odpowiedniemu organowi międzywyspiarskiemu oraz dwu trzecim gmin, których ludność stanowi co najmniej większość wyborców każdej prowincji lub wyspy. Wymogi te powinny być spełnione w ciągu sześciu miesięcy od podjęcia pierwszej uchwały w tym przedmiocie przez jedną z zainteresowanych korporacji lokalnych.

3. W razie niepowodzenia, inicjatywa może być podjęta ponownie dopiero po upływie pięciu lat.

Artykuł 144

Kortezy Generalne, kierując się względami interesu ogólnonarodowego, mogą w drodze ustawy organicznej:

- wyrazić zgodę na ukonstytuowanie się wspólnoty autonomicznej o zasięgu terytorialnym nieprzekraczającym jednej prowincji i niespełniającej wymogów określonych w artykule 143 ustęp 2,
- wyrazić zgodę na uchwalenie autonomicznego statutu lub w razie potrzeby uchwalić go dla terytoriów niewchodzących w skład prowincji,
- przejąć inicjatywę korporacji lokalnych, o której mowa w artykule 143 ustęp 1.

Artykuł 145

1. W żadnym razie nie jest dozwolona federacja wspólnot autonomicznych.

2. Statuty mogą określić wypadki, wymogi i zasady zawierania przez wspólnoty autonomiczne umów między sobą w celu sprawowania zarządu i świadczenia im właściwych usług, a także określić charakter i skutki odpowiedniej informacji składanej Kortezom Generalnym. W pozostałych wypadkach, porozumienia o współpracy między wspólnotami autonomicznymi wymagają upoważnienia ze strony Kortezów Generalnych.

Artykuł 146

Projekt statutu opracowuje zgromadzenie złożone z członków Rady Prowincjonalnej lub organu międzywyspiarskiego zainteresowanych prowincji oraz

¹⁷ W oryginale: „alcalde” – tradycyjne określenie przysługujące zwierzchnikowi gminy, stojącemu na czele zarządu; odpowiednik mera i burmistrza.

¹⁸ „Cabildo” – historyczna nazwa zarządów lokalnych na niektórych wyspach należących do Hiszpanii.

z deputowanych i senatorów wybranych w tych prowincjach i przedstawia Korteżom Generalnym dla jego rozpatrzenia w trybie ustawodawczym.

Artykuł 147

1. W ramach niniejszej Konstytucji, statuty są podstawowym aktem ustrojowym każdej wspólnoty autonomicznej, a państwo uznaje je i zapewnia im ochronę jako integralnej części jego porządku prawnego.

2. Statuty o autonomii powinny zawierać:

- a) określenie nazwy wspólnoty, która najlepiej odpowiada jej historycznej tożsamości,
- b) określenie jej terytorium,
- c) określenie nazwy, organizacji i siedziby własnych instytucji autonomicznych,
- d) określenie kompetencji przejętych w ustalonych przez Konstytucję ramach oraz zasad przejścia odpowiednich służb na rzecz wspólnoty.

3. Zmiana statutów następuje w trybie przez nie ustalonym i wymaga, w każdym wypadku, zatwierdzenia przez Korteży Generalne w drodze ustawy organicznej.

Artykuł 148

1. Wspólnoty autonomiczne mogą przejąć kompetencje w następujących kwestiach:

- 1) organizacji ich instytucji samorządowych,
- 2) zmiany granic gmin wchodzących w skład ich terytoriów oraz, ogólnie, zadań przysługujących administracji państwowej w stosunku do korporacji lokalnych, jeżeli do ich przeniesienia upoważnia ustawodawstwo regulujące ustrój lokalny,
- 3) planowania przestrzennego, urbanistyki i spraw mieszkaniowych,
- 4) robót publicznych na rzecz wspólnoty autonomicznej na jej własnym terytorium,
- 5) kolei żelaznych i dróg, których trasa w całości przebiega na terytorium wspólnoty autonomicznej oraz, w tych samych granicach, transportu kolejowego i drogowego oraz transportu linowego,
- 6) portów schronienia, przystani i lotnisk sportowych oraz wszystkich innych, które nie prowadzą działalności handlowej,
- 7) rolnictwa i hodowli, zgodnie z ogólnym ustrojem gospodarki,
- 8) lasów i użytków leśnych,
- 9) uprawnień w zakresie ochrony środowiska naturalnego,

10) projektowania, budowy i eksploatacji urządzeń napędzanych wodą, kanałów i systemów nawadniania służących interesom wspólnoty autonomicznej; wód i kąpielisk,

11) rybołówstwa na wodach wewnętrznych, połowu skorupiaków, gospodarki wodnej, polowania i rybołówstwa rzecznoego,

12) targów lokalnych,

13) wspierania rozwoju gospodarczego wspólnoty autonomicznej w ramach celów wyznaczonych przez ogólnonarodową politykę ekonomiczną,

14) rzemiosła,

15) muzeów, bibliotek i konserwatoriów muzycznych mających znaczenie dla wspólnoty autonomicznej,

16) pomników przeszłości mających znaczenie dla wspólnoty autonomicznej,

17) wspierania rozwoju kultury, badań naukowych oraz, w określonych wypadkach, nauczania języka wspólnoty autonomicznej,

18) popierania i organizowania turystyki w granicach swojego terytorium,

19) popierania sportu i właściwego korzystania z wypoczynku,

20) pomocy społecznej,

21) zdrowia i higieny,

22) ochrony i troski o stan budowli i urządzeń; koordynacji i innych uprawnień w stosunku do policji miejscowej na zasadach ustalonych przez ustawę organiczną.

2. Po upływie pięciu lat, wspólnoty autonomiczne mogą poprzez zmianę swych statutów stopniowo rozszerzać swe kompetencje w granicach określonych w artykule 149.

Artykuł 149

1. Do wyłącznej kompetencji państwa należą następujące sprawy:

- 1) regulacja podstawowych warunków zapewniających równość wszystkich Hiszpanów w wykonywaniu praw i wypełnianiu konstytucyjnych obowiązków,
- 2) narodowość, imigracja, emigracja, cudzoziemcy i prawo azylu,
- 3) stosunki międzynarodowe,
- 4) obrona i siły zbrojne,
- 5) wymiar sprawiedliwości,
- 6) ustawodawstwo handlowe, karne i penitencjarne, ustawodawstwo procesowe, bez uszczerbku

- dla koniecznych odrębności, które w tym przedmiocie wypływają z osobliwości prawa materialnego wspólnot autonomicznych,
- 7) ustawodawstwo pracy, bez uszczerbku dla jego wykonywania przez organy wspólnot autonomicznych,
 - 8) ustawodawstwo cywilne, bez uszczerbku dla zachowania zmiany i rozwijania przez wspólnoty autonomiczne praw cywilnych, dawnych Rad Wspólnot¹⁹ lub specjalnych, tam gdzie one istnieją. W każdym wypadku, zasady odnoszące się do stosowania i skuteczności norm prawnych, stosunki cywilnoprawne dotyczące form małżeństwa, systemu rejestrów i dokumentów publicznych, podstawy zobowiązań umownych, normy rozstrzygające kolizję ustaw oraz określenie źródeł prawa, z poszanowaniem, w tym ostatnim wypadku, norm dawnego prawa Rad Wspólnot²⁰ lub specjalnego,
 - 9) ustawodawstwo dotyczące własności intelektualnej i przemysłowej,
 - 10) ustrój celny i system taryf; handel zagraniczny,
 - 11) system monetarny: dewizy, wymiana i wymienialność, podstawy systemu kredytowego, bankowego i ubezpieczeń,
 - 12) ustawodawstwo o wagach i miarach, określenie urzędowego czasu,
 - 13) podstawy i koordynacja ogólnego planowania działalności gospodarczej,
 - 14) finanse publiczne i dług państwa,
 - 15) rozwój i ogólna koordynacja badań naukowo-technicznych,
 - 16) zewnętrzna ochrona zdrowotności; podstawy i koordynacja służby zdrowia; ustawodawstwo o wyrobach farmaceutycznych,
 - 17) ustawodawstwo podstawowe i system ekonomiczny ubezpieczenia społecznego, bez uszczerbku dla świadczenia usług w tym przedmiocie przez wspólnoty autonomiczne,
 - 18) podstawy ustroju prawnego administracji publicznej i statusu jej funkcjonariuszy, zapewniające podległym administracji, w każdym wypadku, jednakowe traktowanie; ogólne postępowanie administracyjne, bez uszczerbku dla odrębności wynikających z odmienności w organizacji wspólnot autonomicznych; ustawodawstwo o przymusowym wywłaszczeniu; ustawodawstwo o umowach i koncesjach administracyjnych oraz system odpowiedzialności wszystkich rodzajów administracji publicznej,
 - 19) rybołówstwo morskie, bez uszczerbku dla uprawnień, które w sferze zarządzania sektorem zostałyby przyznane wspólnotom autonomicznym,
 - 20) flota handlowa i rejestr statków; oświetlenie wybrzeży i sygnalizacja morska; porty o znaczeniu ogólnokrajowym; porty lotnicze o znaczeniu ogólnokrajowym; kontrola przestrzeni powietrznej, służba meteorologiczna oraz rejestr statków powietrznych,
 - 21) koleje żelazne i transport lądowy, przebiegające przez terytorium więcej niż jednej wspólnoty autonomicznej; powszechne przepisy komunikacyjne; ruch uliczny i poruszanie się środków lokomocji o napędzie motorowym; poczta i telekomunikacja; kable napowietrzne, podmorskie i radiokomunikacja,
 - 22) ustawodawstwo, zarządzanie i udzielanie koncesji w zakresie zasobów wodnych i urządzeń napędzanych wodą, jeśli woda przepływa przez terytorium więcej niż jednej wspólnoty autonomicznej oraz udzielanie zezwoleń na budowę urządzeń elektrycznych, jeżeli ich wykorzystanie oddziaływałoby na interesy innej wspólnoty albo linie przekładnikowe energii wychodziłyby poza granice terytorium danej wspólnoty,
 - 23) podstawowe ustawodawstwo dotyczące ochrony środowiska naturalnego, bez uszczerbku dla uprawnień wspólnot autonomicznych do stanowienia norm uzupełniających; podstawowe ustawodawstwo dotyczące lasów i użytków leśnych oraz dróg gospodarskich,
 - 24) roboty publiczne w interesie ogólnym lub których realizacja oddziałuje na interesy więcej niż jednej wspólnoty autonomicznej,
 - 25) podstawy ustrojowe górnictwa i energetyki,
 - 26) zasady produkcji, handlu, posiadania i użycia broni i materiałów wybuchowych,
 - 27) podstawowe regulacje dotyczące systemu prasy, radia i telewizji oraz, generalnie, wszystkich środków społecznego komunikowania, bez uszczerbku dla uprawnień do ich rozwinięcia i wykonania, przysługujących wspólnotom autonomicznym,
 - 28) ochrona hiszpańskiego dziedzictwa kulturalnego, artystycznego i pomników przed ich wy-

¹⁹ W oryginale: „forales”.

²⁰ W oryginale: „forales”.

wiezieniem lub zrabowaniem; muzea, biblioteki i archiwa należące do państwa, bez uszczerbku dla zarządzania nimi przez wspólnoty autonomiczne,

- 29) bezpieczeństwo publiczne, bez uszczerbku dla możliwości utworzenia policji przez wspólnoty autonomiczne w formie określonej w odpowiednich statutach, w ramach postanowień ustawy organicznej,
- 30) regulacja warunków otrzymywania, nadawania i zatwierdzania tytułów akademickich i zawodowych oraz podstawowe normy rozwijające artykuł 27 Konstytucji w celu zapewnienia wypełniania obowiązków władz publicznych w tej dziedzinie,
- 31) statystyka państwowa,
- 32) upoważnienie do zarządzania konsultacji ludowych w drodze referendum.

2. Bez uszczerbku dla kompetencji, które mogą przejąć wspólnoty autonomiczne, państwo uznaje służbę kulturze za swój obowiązek i zasadnicze uprawnienie oraz ułatwia wymianę kulturalną między wspólnotami autonomicznymi, we współpracy z nimi.

3. Sprawy wyraźnie niezastrzeżone dla państwa przez niniejszą Konstytucję mogą przejść do właściwości wspólnot autonomicznych na mocy ich statutow. Kompetencja w sprawach, które nie zostałyby przejęte na mocy statutow o autonomii przynależy państwu, którego normy mają pierwszeństwo w razie kolizji przed normami wspólnot autonomicznych we wszystkim, co nie należy do ich wyłącznej kompetencji. Prawo państwowe, w każdym razie wspiera lub dopełnia prawo wspólnot autonomicznych.

Artykuł 150

1. Kortezy Generalne mogą przyznać wszystkim lub niektórym wspólnotom autonomicznym prawo stanowienia, obowiązujących na ich terytorium, aktów ustawodawczych w sprawach należących do kompetencji państwa, w ramach zasad, założeń i kierunków wskazanych przez ustawę państwową. Bez uszczerbku dla kompetencji sądów, każda ustawa ramowa ustala sposób kontroli Kortezów Generalnych nad tymi aktami ustawodawczymi wspólnot autonomicznych.

2. Państwo może przenieść lub delegować na wspólnoty autonomiczne, w drodze ustawy organicznej, odpowiednie uprawnienia w sprawach należących do jego właściwości, które ze względu na swój charak-

ter mogą być przeniesione lub delegowane. Ustawa powinna w każdym takim wypadku przewidywać przeniesienie odpowiednich środków finansowych, jak również formy kontroli zastrzeżonej dla siebie przez państwo.

3. Państwo może stanowić ustawy ustalające zasady konieczne dla zharmonizowania postanowień normatywnych wspólnot autonomicznych, nawet w wypadku spraw należących do ich kompetencji, kiedy wymaga tego interes powszechny. Powstanie takiej konieczności stwierdzają Kortezy Generalne absolutną większością głosów każdej z Izb.

Artykuł 151

1. Upływ pięcioletniego okresu, o którym mowa w artykule 148 ustęp 2 nie jest konieczny, jeżeli inicjatywa w sprawie procesu prowadzącego do autonomii została postanowiona w terminie określonym w artykule 143 ustęp 2, i podjęta przez Rady Prowincji lub odpowiednie organy międzywypsiarskie, oraz przez trzy czwarte gmin każdej z zainteresowanych prowincji, reprezentujących co najmniej większość wyborców każdej z nich, a taka inicjatywa została potwierdzona w drodze referendum absolutną większością wyborców każdej prowincji, na zasadach ustalonych w ustawie organicznej.

2. W wypadku przewidzianym w ustępie poprzednim, procedura opracowania statutu jest następująca:

- 1) Rząd wzywa wszystkich deputowanych i senatorów wybranych w okręgach położonych na terytorium zabiegającym o uzyskanie autonomii, aby ukonstytuowali się w zgromadzenie którego jedynym celem jest opracowanie odpowiedniego projektu statutu o autonomii, przyjętego za zgodą absolutnej większości jego członków.
- 2) Po przyjęciu projektu statutu przez Zgromadzenie Parlamentarzystów, przekazuje się go do Komisji Konstytucyjnej Kongresu, która w terminie dwóch miesięcy rozpatruje go przy współudziale i w obecności delegacji zgromadzenia wnioskującego w celu ustalenia, za ogólną zgodą, jego ostatecznej redakcji.
- 3) W razie osiągnięcia zgody, ustalony tekst jest przedkładany pod referendum elektoratowi prowincji objętych zasięgiem terytorialnym projektowanego statutu.
- 4) Jeżeli projekt statutu zostanie zaaprobowany w każdej prowincji większością ważnie oddanych głosów, jest on wnoszony do Kortezów General-

nych. Obie Izby na posiedzeniach plenarnych decydują o przyjęciu tekstu w drodze głosowania ratyfikacyjnego. Po zaaprobowaniu statutu, Król opatruje go sankcją i promulguje jako ustawę.

- 5) W razie braku zgody, o której mowa w punkcie 2 niniejszego ustępu, proces legislacyjny projektu statutu w Kortezach Generalnych toczy się w trybie właściwym dla projektów ustaw. Tekst przez nie zaaprobowany jest przedkładaany pod referendum elektoratu prowincji objętych zasięgiem terytorialnym projektowanego statutu. W wypadku jego zaaprobowania przez większość ważnie oddanych głosów w każdej prowincji, następuje jego promulgacja na zasadach określonych w punkcie poprzednim.

3. W wypadkach określonych w punktach 4 i 5 poprzedniego ustępu, niezaaprobowanie projektu statutu przez jedną lub więcej prowincji, nie stanowi przeszkody w ukonstytuowaniu projektowanej wspólnoty autonomicznej przez pozostałe prowincje, w formie ustalonej przez ustawę organiczną przewidzianą w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 152

1. Statuty zaaprobowane w trybie, o którym mowa w artykule poprzednim opierają autonomiczną organizację instytucji na Zgromadzeniu Ustawodawczym wybranym w głosowaniu powszechnym, zgodnie z systemem reprezentacji proporcjonalnej, zapewniającym ponadto reprezentację różnych obszarów terytorium; oraz na Radzie Rządowej o funkcjach wykonawczych i administracyjnych oraz Przewodniczącym, wybieranym przez Zgromadzenie spośród jego członków i powoływanym przez Króla; do Przewodniczącego należy kierowanie Radą Rządową, najwyższa reprezentacja danej wspólnoty i bieżąca reprezentacja państwa wobec niej. Przewodniczący i członkowie Rady Rządowej są politycznie odpowiedzialni przed Zgromadzeniem.

Wyższy Trybunał Sprawiedliwości, bez uszczerbku dla jurysdykcji przynależnej Trybunałowi Najwyższemu, zwieńcza organizację sądownictwa na obszarze wspólnoty autonomicznej. Statuty wspólnot autonomicznych mogą określać wypadki i formy uczestnictwa wspólnot w organizowaniu terytorialnych okręgów sądowych. Postanowienia tego typu winny być zgodne z przepisami ustawy organicznej o władzy sądowniczej oraz zasadami jedności i niezawisłości władzy sądowniczej.

Bez uszczerbku dla postanowień zawartych w artykule 123, wyższymi instancjami procesowymi są organy sądowe mające siedzibę na tym samym terytorium wspólnoty autonomicznej co organ właściwy w pierwszej instancji.

2. Odpowiednie statuty, po ich usankcjonowaniu i promulgowaniu, mogą być zmienione jedynie w trybie przez nie ustanowionym, przy zastosowaniu referendum z udziałem wyborców wpisanych do odpowiednich rejestrów.

3. Statuty mogą ustanawiać, poprzez związek graniczących ze sobą gmin, odpowiednie okręgi terytorialne posiadające osobowość prawną.

Artykuł 153

Kontrola działalności organów wspólnot autonomicznych jest wykonywana:

- a) przez Trybunał Konstytucyjny, w zakresie konstytucyjności ich aktów normatywnych z mocą ustawy;
- b) przez Rząd, po uprzednim zasięgnięciu opinii Rady Stanu, w zakresie wykonywania funkcji delegowanych, o których mowa w artykule 150 ustęp 2;
- c) przez sądownictwo administracyjne, w zakresie administracji autonomicznej i stanowionych przez nią norm reglamentacyjnych;
- d) przez Trybunał Obrachunkowy, w zakresie gospodarki i budżetu.

Artykuł 154

Delegat powoływany przez Rząd kieruje administracją państwa na terytorium wspólnoty autonomicznej oraz koordynuje jej działalność, w razie potrzeby, z działalnością administracji własnej wspólnoty.

Artykuł 155

1. Jeżeli wspólnota autonomiczna nie wykonuje obowiązków, które Konstytucja i inne ustawy na nią nałożyły, albo działa w sposób istotnie naruszający interes powszechny Hiszpanii, Rząd, po uprzednim bezskutecznym upomnieniu Przewodniczącego wspólnoty autonomicznej i za aprobatą absolutnej większości Senatu, może przedsięwziąć środki konieczne dla zobowiązania wspólnoty do przymusowego wypełnienia tych obowiązków lub dla ochrony wspomnianego interesu powszechnego.

2. Dla wdrożenia środków przewidzianych w ustępie poprzednim, Rząd może wydawać polecenia wszystkim władzom wspólnot autonomicznych.

Artykuł 156

1. Wspólnoty autonomiczne posiadają autonomię finansową dla rozwijania i wykonywania swoich kompetencji, zgodnie z zasadami koordynacji z finansami państwowymi oraz solidarności między wszystkimi Hiszpanami.

2. Wspólnoty autonomiczne mogą występować jako przedstawiciele państwa lub współdziałać z nim w zakresie ściągania podatków, dysponowania nimi oraz umarzania roszczeń podatkowych państwa, zgodnie z ustawami i statutami.

Artykuł 157

1. Na środki wspólnot autonomicznych składają się:
 - a) podatki przekazane w całości lub częściowo przez państwo, dopłaty do podatków państwowych oraz inne formy udziału w dochodach państwa,
 - b) własne podatki, opłaty i daniny specjalne,
 - c) środki przekazane z wyrównawczego funduszu międzyterytorialnego oraz inne dotacje przyznane z budżetu państwa,
 - d) dochody pochodzące z ich własności oraz wpływy wynikające z prawa prywatnego,
 - e) dochody z operacji kredytowych.

2. Wspólnoty autonomiczne nie mogą w żadnym wypadku ustanawiać podatków na dobrach znajdujących się poza ich terytorium, albo które powodowałyby przeszkody w swobodnym obrocie handlowym lub usług.

3. Ustawa organiczna może uregulować wykonywanie kompetencji finansowych wymienionych w ustępie 1, tryb rozstrzygania ewentualnych konfliktów oraz możliwe formy współpracy finansowej między wspólnotami autonomicznymi i państwem.

Artykuł 158

1. W budżecie państwa może być ustanowiona dotacja dla wspólnot autonomicznych odpowiadająca wielkości usług i działań państwowych przez nie przejętych oraz zapewniająca minimalny poziom podstawowych usług publicznych na całym terytorium hiszpańskim.

2. W celu złagodzenia międzyterytorialnych nierówności gospodarczych i zapewnienia efektywności zasady solidarności tworzy się Wyrównawczy Fundusz Inwestycyjny, którego środki będą dzielone przez Kortezy Generalne odpowiednio między wspólnoty autonomiczne i prowincje.

Tytuł IX O Trybunale Konstytucyjnym

Artykuł 159

1. Trybunał Konstytucyjny składa się z 12 członków powoływanych przez Króla; spośród nich, czterech na wniosek Kongresu, uchwalony większością co najmniej trzech piątych jego członków; czterech na wniosek Senatu, uchwalony identyczną większością; dwóch na wniosek Rządu oraz dwóch na wniosek Rady Głównej Władzy Sądowniczej.

2. Członkowie Trybunału Konstytucyjnego są powoływani spośród sędziów i prokuratorów, profesorów uniwersyteckich, funkcjonariuszy publicznych oraz adwokatów; wszyscy oni powinni być prawnikami o uznanej kompetencji z ponad piętnastoletnią praktyką zawodową.

3. Członkowie Trybunału Konstytucyjnego są powoływani na dziewięć lat; co trzy lata ulega odnowieniu trzecia część składu Trybunału.

4. Stanowisko członka Trybunału Konstytucyjnego jest niepołączalne: z jakimkolwiek mandatem przedstawicielskim; z urzędem o charakterze politycznym lub administracyjnym; z kierowniczą funkcją w partii politycznej lub w związku zawodowym oraz z zatrudnieniem w ich aparacie; z wykonywaniem zawodu sędziego lub prokuratora oraz z jakąkolwiek działalnością zawodową lub handlową.

Poza tym, członków Trybunału Konstytucyjnego dotyczą wypadki niepołączalności właściwe dla członków władzy sądowniczej.

5. Podczas sprawowania mandatu członkowie Trybunału Konstytucyjnego są niezawisli i nieusuwalni.

Artykuł 160

Prezes Trybunału Konstytucyjnego jest powoływany spośród jego członków przez Króla, na wniosek plenum Trybunału na okres trzech lat.

Artykuł 161

1. Trybunał Konstytucyjny posiada jurysdykcję na całym terytorium hiszpańskim i jest właściwy do rozpoznania:

- a) skargi na niekonstytucyjność ustaw oraz aktów normatywnych z mocą ustawy. Stwierdzenie niekonstytucyjności normy prawnej z mocą ustawy, będącej przedmiotem wykładni sądowej wywiera wobec niej skutki, jednakże wyrok lub wyroki zapadłe nie tracą cech rzeczy osądzonej,

- b) skargi o ochronę praw w związku z pogwałceniem praw i wolności wymienionych w artykule 53 ust. 2 niniejszej Konstytucji, w wypadkach i formie ustalonych przez ustawę,
- c) sporów kompetencyjnych pomiędzy państwem a wspólnotami autonomicznymi oraz wspólnot autonomicznych między sobą,
- d) innych spraw powierzonych mu przez Konstytucję lub ustawy organiczne.

2. Rząd może zaskarżyć do Trybunału Konstytucyjnego akty i uchwały podjęte przez organy wspólnot autonomicznych. Zaskarżenie powoduje zawieszenie danego aktu lub postanowienia, jednakże Trybunał, w terminie nieprzekraczającym pięciu miesięcy, powinien potwierdzić lub uchylić, zależnie od przypadku, ich moc obowiązującą.

Artykuł 162

1. Uprawnionymi są:
 - a) do wniesienia skargi na niekonstytucyjność: Przewodniczący Rządu, obrońca Ludu, pięćdziesięciu deputowanych, pięćdziesięciu senatorów, kolegalne organy wykonawcze wspólnot autonomicznych oraz, w określonych wypadkach, ich zgromadzenia,
 - b) do wniesienia skargi o ochronę praw: każda osoba fizyczna lub prawna, która powołuje się na interes prawny, jak również obrońca Ludu i prokuratura.
2. Ustawa organiczna określi osoby i organy uprawnione w pozostałych wypadkach.

Artykuł 163

Jeżeli w trakcie procesu organ sądowy uzna, że mający zastosowanie w danym wypadku przepis ustawowy od którego zależy rozstrzygnięcie może być sprzeczny z Konstytucją, przedstawia pytanie prawne Trybunałowi Konstytucyjnemu, z zachowaniem wymogów i formy oraz ze skutkiem przewidzianym przez ustawę, które w żadnym wypadku nie może być zawieszone.

Artykuł 164

1. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są ogłaszane w „Boletín Oficial del Estado”²¹ wraz z ewentualnymi głosami odrębnymi. Posiadają wagę rzeczy osądzonej, poczynając od następnego

²¹ Zob. przypis nr 1.

dnia po ogłoszeniu i nie przysługuje przeciwko nim żaden środek. Orzeczenia stwierdzające sprzeczność z Konstytucją ustawy lub aktu z mocą ustawy oraz wszystkie orzeczenia, które nie ograniczają się do indywidualnej oceny jakichś uprawnień, są powszechnie obowiązujące i mają pełną skuteczność wobec wszystkich.

2. Jeżeli orzeczenie nie stanowi inaczej, ustawa zachowuje moc w części nie dotkniętej niekonstytucyjnością.

Artykuł 165

Zasady działania Trybunału Konstytucyjnego, status jego członków, postępowanie przed Trybunałem oraz wymogi dla wniesienia skargi określa ustawa organiczna.

Tytuł X O zmianie Konstytucji

Artykuł 166

Inicjatywa zmiany Konstytucji jest wykonywana na zasadach określonych w art. 87 ust. 1 i 2.

Artykuł 167

1. Projekt zmiany Konstytucji zostaje przyjęty większością trzech piątych przez każdą z Izb. W przypadku braku zgody między Izdami, należy zmierzać do jej osiągnięcia przez powołanie komisji złożonej z równej liczby deputowanych i senatorów, która przedstawia tekst poddawany następnie pod głosowanie w Kongresie i w Senacie.

2. Jeżeli nie doszło do akceptacji projektu w następstwie procedury określonej w ustępie poprzednim, a tekst otrzymał poparcie absolutnej większości w Senacie, Kongres może postanowić, większością dwóch trzecich, o przyjęciu zmiany.

3. Zmiana przyjęta przez Kortezy Generalne jest poddawana pod referendum dla jej zatwierdzenia, jeżeli w ciągu piętnastu dni od jej uchwalenia zażąda tego dziesiąta część członków którejkolwiek z Izb.

Artykuł 168

1. Jeśli zostałyby podjęta całkowita zmiana Konstytucji lub zmiana częściowa dotycząca tytułu wstępnego, rozdziału drugiego sekcji pierwszej tytułu I lub tytułu II, przystępuje się do przyjęcia jej założeń większością dwóch trzecich każdej z Izb,

po czym następuje niezwłocznie rozwiązanie Korteżów.

2. Nowo wybrane Izby powinny potwierdzić decyzję i przystąpić do rozpatrzenia nowego tekstu konstytucyjnego, który winien być przyjęty większością dwóch trzecich głosów obu Izb.

3. Po przyjęciu reformy przez Korteży Generalne, poddaje się ją pod referendum w celu jej zatwierdzenia.

Artykuł 169

Reforma konstytucyjna nie może być podjęta podczas wojny lub obowiązywania któregoś ze stanów przewidzianych w artykule 116.

Postanowienia uzupełniające

Pierwsze

Konstytucja chroni i szanuje historyczne prawa terytoriów Rad Wspólnot²².

Dostosowanie historycznych uprawnień Rad Wspólnot dokonuje się w ramach Konstytucji i statutów o autonomii.

Drugie

Postanowienie o pełnoletności zawarte w art. 12 niniejszej Konstytucji nie narusza stanu chronionego przez dawne prawa Rad Wspólnot²³ w sferze prawa prywatnego.

Trzecie

Zmiana systemu ekonomicznego i finansowego Archipelagu Kanaryjskiego wymaga uprzedniej opinii wspólnoty autonomicznej lub, w danym wypadku, tymczasowego organu autonomicznego.

Czwarte

We wspólnotach autonomicznych, w których ma swą siedzibę więcej niż jeden sąd terytorialny, właściwe statuty o autonomii mogą utrzymać istniejące sądy, dokonując podziału kompetencji pomiędzy nimi, zawsze zgodnie z postanowieniami ustawy organicznej o władzy sądowniczej oraz w ramach jedności i niezawisłości tejże władzy.

²² W oryginale: „territorios forales”.

²³ W oryginale: „derechos forales”.

Przepisy przejściowe

Pierwsze

Na terytoriach posiadających tymczasowy ustrój autonomiczny ich wyższe organy kolegialne w drodze uchwały, podjętej absolutną większością ich członków, mogą zastąpić inicjatywę, którą art. 143 ust. 2 przyznaje Radom Prowincji lub odpowiednim organom międzywyspiarskim.

Drugie

Terytoria, które w przeszłości przyjęły w drodze referendum projekty statutów o autonomii i posiadają, w momencie ogłoszenia niniejszej Konstytucji, tymczasowy ustrój autonomiczny, mogą niezwłocznie wszcząć postępowanie przewidziane w art. 148 ust. 2, jeżeli ich wyższe kolegialne organy preautonomiczne tak postanowią absolutną większością, powiadamiając o tym Rząd. Projekt jest opracowywany zgodnie z postanowieniami art. 151 ust. 2, na wezwanie kolegialnego organu preautonomicznego.

Trzecie

Prawo wszczęcia procesu prowadzącego do autonomii przez korporacje lokalne lub ich członków, przewidziane w art. 143 ust. 2, zostaje odroczone, ze wszystkimi skutkami, aż do przeprowadzenia pierwszych wyborów lokalnych po wejściu w życie Konstytucji.

Czwarte

1. W odniesieniu do Nawarry, dla celów jej przystąpienia do Baskijskiej Rady Głównej lub baskijskiego ustroju autonomicznego, nie ma zastosowania art. 143 Konstytucji, a inicjatywa należy do właściwego organu statutowego²⁴, który podejmuje decyzję większością wchodzących w jego skład członków. Dla ważności tej inicjatywy wymagane jest zatwierdzenie decyzji właściwego organu statutowego w drodze referendum wyraźnie w tym celu zarządzanego, większością ważnie oddanych głosów.

2. W przypadku niepowodzenia powyższej inicjatywy, może ona zostać powtórzona jedynie podczas innej kadencji właściwego organu statutowego i w każdym wypadku po upływie minimalnego okresu ustanowionego w art. 143.

²⁴ W oryginale: „órgano foral”.

Piąte

Miasta Ceuta i Melilla mogą zorganizować się we wspólnoty autonomiczne, jeżeli tak postanowią ich zarządy w drodze uchwały powziętej absolutną większością ich członków za zgodą Kortezów Generalnych, wyrażoną w drodze ustawy organicznej, na zasadach przewidzianych w art. 144.

Szóste

W razie gdyby zostały przekazane do Komisji Konstytucyjnej Kongresu liczne projekty statutów, są one rozpatrywane według kolejności ich wpływu do Komisji, a termin dwumiesięczny, o którym mowa w art. 151, liczy się od momentu zakończenia przez Komisję prac nad projektem lub projektami, które sukcesywnie rozpatrywała.

Siódme

Tymczasowe instytucje autonomiczne uznaje się za rozwiązane w następujących wypadkach:

- a) po ukonstytuowaniu się organów ustanowionych przez statuty o autonomii przyjęte zgodnie z niniejszą Konstytucją,
- b) w wypadku, kiedy inicjatywa procesu prowadzącego do autonomii nie osiągnęła powodzenia z powodu niespełnienia wymogów przewidzianych w art. 143.
- c) jeżeli instytucja w okresie trzech lat nie skorzystała z prawa, przyznanego pierwszym postanowieniem przechodnim.

Ósme

1. Izby, które uchwaliły niniejszą Konstytucję, przejmują, po jej wejściu w życie, funkcje i kompetencje przeznaczone w niej odpowiednio dla Kongresu i Senatu. Jednakże w żadnym razie ich pełnomocnictwa nie mogą wykraczać poza 15 czerwca 1981 r.

2. Dla celów określonych w art. 99, ogłoszenie Konstytucji uznaje się za fakt kreujący podstawę prawną zastosowania tych przepisów. W tym celu, poczynając od wspomnianego ogłoszenia, otwarty zostaje trzydziestodniowy okres dla zastosowania postanowień tego artykułu.

W tym okresie, obecny Przewodniczący Rządu, który przejmuje funkcje i kompetencje ustalone dla tego urzędu przez Konstytucję, może skorzystać z uprawnienia przyznanego mu w art. 115 lub zdecydować, poprzez złożenie dymisji, o zastosowaniu postanowień art. 99, pozostając w tym ostatnim wypadku w sytuacji przewidzianej w art. 101 ust. 2.

3. W wypadku rozwiązania Izb, zgodnie z art. 115, jeżeli nie zostałyby uchwalone ustawy rozwijające artykuły 68 i 69, w wyborach mają zastosowanie normy wcześniej obowiązujące, z zastrzeżeniem, że do niewybieralności i niepołączalności stosuje się bezpośrednio postanowienia drugiej części litery b ust. 1 art. 70 Konstytucji, jak również jej postanowienia dotyczące wieku wyborczego oraz postanowienia art. 69 ust. 3.

Dziewiąte

Po trzech latach od pierwszego wyboru członków Trybunału Konstytucyjnego przeprowadza się losowanie, mające na celu wyznaczenie czterech członków powołanych w ten sam sposób, którzy muszą ustąpić i zostać odwołani. Dla tych jedynie celów uznaje się za należących do tej samej grupy dwóch członków powoływanych na wniosek Rządu oraz dwóch wywodzących się z propozycji zgłoszonej przez Radę Główną Władzy Sądowniczej. Analogiczne postępowanie przeprowadza się po upływie kolejnych trzech lat, z tym że losowanie przeprowadza się między dwiema grupami niewskazanymi w losowaniu poprzednim. Od tego czasu stosuje się postanowienia art. 159 ust. 3.

Postanowienie derogacyjne

1. Uchyla się ustawę 1/1977 z 4 stycznia na rzecz reformy politycznej, jak również w zakresie w jakim nie zostałyby jeszcze uchylone przez wyżej wymienioną ustawę: Ustawę o Zasadach Ruchu Narodowego z 17 maja 1958, Kartę Hiszpanów z 17 lipca 1945, Kartę Pracy z 9 marca 1938, Ustawę Konstytucyjną o Kortezach z 17 lipca 1942, Ustawę o sukcesji na stanowisku Szefa Państwa z 26 lipca 1947, zmienione przez Ustawę organiczną państwa z 10 stycznia 1967 i w tych samych granicach tę ostatnią oraz Ustawę o referendum narodowym z 22 października 1945.

2. W zakresie, w jakim mogłaby zachować jakąkolwiek moc obowiązującą, uznaje się za ostatecznie uchyloną Ustawę z 25 października 1839 w zakresie, w jakim mogłaby dotyczyć prowincji Alava, Guipuzcoa i Vizcaya.

W tych samych granicach uznaje się za ostatecznie uchyloną Ustawę z 21 lipca 1876.

3. Tak samo zostają uchylone wszelkie postanowienia sprzeczne z treścią niniejszej Konstytucji.

Postanowienie końcowe

Niniejsza Konstytucja wchodzi w życie w dniu ogłoszenia jej oficjalnego tekstu w „Boletín Oficial del Estado”. Ogłasza się ją również w pozostałych językach Hiszpanii.

Dlatego,
polecam wszystkim Hiszpanom, osobom prywatnym i władzom, aby przestrzegali i zapewniali przestrzeganie niniejszej Konstytucji jako fundamentalnego prawa Państwa.

Pałac Korteżów, dwudziestego siódmego grudnia
tysiąc dziewięćset siedemdziesiątego ósmego.

JUAN CARLOS I

Prezydent Korteżów
Antonio Hernández Gil

Przewodniczący Kongresu Deputowanych
Fernando Álvarez de Miranda y Torres

Przewodniczący Senatu
Antonio Fontán Pérez

Polecam zamieszczenie tekstu urzędowego Konstytucji w „Boletín Oficial del Estado”, dla jej wejścia w życie zgodnie z prawem oraz jej ogłoszenia zarazem w pozostałych językach Hiszpanii.

Madryt, Pałac Moncloa, dwudziestego ósmego
grudnia tysiąc dziewięćset siedemdziesiątego ósmego.

Przewodniczący Rządu
Adolfo Suárez González

Biuletyn Urzędowy Państwa nr 233 z 27 września 2011 roku

Ustawa o zmianie artykułu 135 Konstytucji Hiszpanii z 27 września 2011 roku

JUAN CARLOS I
KRÓL HISZPANII

Do wszystkich, którzy zapoznają się z niniejszym dokumentem.

Wiedźcie, że Kortezy Generalne przyjęły a Ja zatwierdzam następującą zmianę Konstytucji:

Uzasadnienie

Ponad trzydzieści lat po wejściu w życie Konstytucji, odkąd Hiszpania stała się członkiem Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej, która umacnia i poszerza swoje kompetencje w ramach nabierającego coraz większej wagi jednolitego zarządzania, i gdy coraz bardziej oczywiste stają się reperkusje gospodarczej i finansowej globalizacji, stabilność budżetowa nabiera prawdziwie strukturalnego znaczenia i staje się warunkiem zdolności państwa do działania, utrzymania i rozwoju państwa socjalnego proklamowanego w art. 1 ust. 1 ustawy zasadniczej oraz – w swoich najdalej idących konsekwencjach – obecnego i przyszłego dobrobytu naszych obywateli. Tak duże znaczenie stabilności budżetowej uzasadnia zapisanie jej w Konstytucji – tak aby w formie aktu normatywnego najwyższej rangi ograniczyć i ukierunkować działania władz publicznych.

Już wcześniej gwarancja stabilności budżetowej stanowiła narzędzie niezbędne dla uzyskania konsolidacji fiskalnej, która umożliwiła nam przystąpienie do Unii Gospodarczej i Walutowej, a następnie została zapisana w aktach normatywnych o randze ustawowej.

Również Pakt Stabilności i Wzrostu ma na celu zapobieganie nadmiernemu deficytowi budżetowemu w strefie euro, budowanie zaufania do stabilności gospodarczej tej strefy i zapewnienie trwałej i zrównoważonej konwergencji gospodarek państw członkowskich.

Obecna sytuacja ekonomiczna i finansowa, naznaczona głębokim i przedłużającym się kryzysem, czyni jeszcze bardziej zasadnym wpisanie do naszej Konstytucji zasady zachowania wartości odniesienia²⁵, w celu zwiększenia zaufania do stabilności hiszpańskiej gospodarki w średnio i długookresowej perspektywie.

Niniejsza zmiana treści art. 135 Konstytucji Hiszpanii ma zatem na celu zagwarantowanie zasady stabilności budżetowej poprzez zobowiązanie wszystkich organów administracji publicznej do jej zachowania, wzmocnienie zobowiązań Hiszpanii wobec Unii Europejskiej, a jednocześnie zagwarantowanie równowagi społeczno-gospodarczej w naszym kraju.

Tekst jednolity artykułu

Artykuł 135 Konstytucji Hiszpanii otrzymuje brzmienie:

„1. Wszystkie organy administracji publicznej dostosują swoją działalność do zasady stabilności budżetowej.

2. Państwo i wspólnoty autonomiczne nie mogą dopuścić do tego, by deficyt strukturalny przekroczył limit ustalony – w tym wypadku – przez Unię Europejską dla jej państw członkowskich.

Odpowiednia ustawa organiczna ustali maksymalny deficyt strukturalny dopuszczalny na poziomie budżetu państwa i budżetów wspólnot autonomicznych w odniesieniu do ich produktu krajowego brutto. Jednostki lokalne są zobowiązane do zachowania równowagi budżetowej.

3. Państwo i wspólnoty autonomiczne nie mogą emitować długu publicznego ani zaciągać kredytów bez ustawowego upoważnienia.

Kredyty przeznaczone na spłatę odsetek i kapitału długu publicznego organów administracji zawsze muszą być zapisane w ich budżetach jako część wydatków, a ich spłata ma absolutny priorytet. Kredyty zgodne z warunkami ustawy o emisji długu publicznego nie podlegają korektom ani modyfikacjom.

Wysokość długu publicznego wszystkich organów administracji publicznej w stosunku do produktu krajowego brutto całego państwa nie może przekroczyć

poziomu odniesienia ustalonego w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

4. Progi deficytu strukturalnego i wysokości długu publicznego mogą zostać przekroczone jedynie w przypadku katastrof naturalnych, recesji gospodarczej lub nagłych wyjątkowych sytuacji, które wymknęłyby się spod kontroli państwa i szkodziłyby w znaczącym stopniu sytuacji finansowej albo równowadze społeczno-gospodarczej państwa, według oceny absolutnej większości członków Kongresu Deputowanych.

5. Ustawa organiczna rozwinie zasady, do których odnosi się niniejszy artykuł oraz określi uczestnictwo przez odpowiednie procedury organów instytucjonalnej koordynacji organów administracji publicznej w zakresie polityki fiskalnej i finansowej. W każdym razie ustawa określi:

a) rozkład progów deficytu i długu pomiędzy poszczególne organy administracji publicznej, wyjątkowe przypadki, w których dopuszczone będzie ich przekroczenie oraz tryb i termin korygowania odstępstw od wyznaczonych limitów, do jakich mogłyby ewentualnie dojść,

b) metodologia i procedury obliczania deficytu strukturalnego,

c) odpowiedzialność każdego z organów administracji publicznej w przypadku nieosiągnięcia celów stabilizacji budżetowej.

6. Wspólnoty autonomiczne, zgodnie ze swymi statutami i w ramach ograniczeń, o których mówi niniejszy artykuł, ustanowią odpowiednie przepisy w celu efektywnego zastosowania zasady stabilności w swoich normach i decyzjach budżetowych”.

Postanowienie uzupełniające

1. Ustawa organiczna przewidziana w art. 135 Konstytucji Hiszpanii zostanie przyjęta do dnia 30 czerwca 2012 r.
2. W ustawie tej zostaną zawarte mechanizmy, które umożliwią spełnienie wymagań dotyczących ograniczenia poziomu zadłużenia, o których mowa w art. 135 ust. 3 Konstytucji Hiszpanii.
3. Progi deficytu strukturalnego ustanowione w art. 135 ust. 2 Konstytucji Hiszpanii wchodzą w życie w 2020 r.

²⁵ Patrz. art. 126 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Postanowienie końcowe

Niniejsza zmiana treści art. 135 Konstytucji Hiszpanii wchodzi w życie z dniem opublikowania jej oficjalnego tekstu w Biuletynie Urzędowym Państwa. Zostanie on opublikowany również w pozostałych językach Hiszpanii.

Dlatego,
nakazuję wszystkim Hiszpanom, osobom prywatnym i władzom, aby przestrzegały i wymagały prze-

strzegania niniejszej zmiany Konstytucji jako ustawy zasadniczej państwa.

Madryt, 27 września 2011 r.

Król
JUAN CARLOS I

Premier Rządu
José Luis Rodríguez Zapatero